នូវខេត្តទាំងឡាយដែលសៀមបានផ្ដាច់យកដោយមិនគិតរវល់ដល់ច្បាប់អ្វីនោះ ។

ប៉ុន្តែនៅទិសខាងកើត ទិសខាងត្បូង (និងផ្នែកនៃទិសខាងជើងផងដែរ) សភាពការណ៍មានលក្ខណៈខុសគ្នាយ៉ាងច្រើន ។

នៅពាសពេញព្រះរាជាណាចក្រ ទឹកដីបានរួមតូចទៅៗ អាណាព្យាបាលកម្ពុជាចេះតែថយក្រោយនៅចំពោះមុខការទន្ទ្រានយករបស់ពួកអណ្ណាម ។ តំបន់ព្រៃឈើដ៏ធំទូលាយដែលមានប្រជាជនខ្មែររស់នៅ ត្រូវបានដកហូត ដើម្បីជាគុណប្រយោជន៍នៃអាណាចក្រអណ្ណាម និងអាណានិគមកូសាំងស៊ីន ដែលសាធារណរដ្ឋវៀតណាម ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះជាអ្នកទទួលមរតកដោយផ្ទាល់ ។ ប្រទេសកម្ពុជា ក៏បានបាត់បង់ទឹកដីផងដែរ ជាមួយប្រទេសលាវ ។

តារាងលេខ ១ ដែលភ្ជាប់ជាមួយខាងក្រោយនេះ បានលើកឡើងនូវតុល្យការនៃការបាត់បង់ដែលប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលរង និងសង្ខេបនូវល័ក្ខខ័ណ្ឌទាំងឡាយដែលនៅក្នុងនោះ លក្ខខណ្ឌទាំងនេះត្រូវបានធ្វើអន្តរាគមន៍ ។

នៅលើមូលដ្ឋាននៃលទ្ធផល នៃការស្រាវជ្រាវរបស់យើង យើងបានពង្រីកនូវទ្រឹស្ដីកម្មទ្វេ ។

ទ្រឹស្ដីកម្មនៃលំដាប់ទូទៅដែលមានទំនោរ ដើម្បីបង្កើតលក្ខណៈរដ្ឋបាលសុទ្ធសាធនៃព្រំដែន នៅក្នុងសភាពទូទៅរបស់ខ្លួន និងដែលស្ថិតនៅក្នុងកម្រិតនៃគោលការណ៍ទាំងឡាយនៃច្បាប់អន្តរជាតិជាសំខាន់ ។

ទ្រឹស្ដីកម្មទី២ ក្នុងលក្ខណៈនៃភាគខ្លះនិងមានការប្រតិបត្តិបំផុត ដែលតម្រង់ទិសដៅទៅរកផ្នែកព្រំដែនខ្លះ ដែលសកម្មភាពរបស់អំណាចអ្នកការពារ បានវិភាគដូចជាការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធ ដោយសុទ្ធសាធនិងងាយស្រួល ។

I - លក្ខណៈរដ្ឋបាល នៃព្រំដែន

មុនដំបូង មានការលេចឡើងថា ការកាត់យកទឹកដី (ដែលនៅក្នុងនោះយើងបានបង្កើតច្បាប់នៃប្រទេសកម្ពុជា) ដែលគាំទ្រដោយព្រះរាជាណាចក្រនោះជាលទ្ធផលនៃប្រតិបត្តិការខាងសម្ភារៈ និងខាងគតិយុត្តដែលមានលក្ខណៈទូទៅបំផុត ដែលប្រទេសបារាំងជូនកាលបានដើរតួ ជាឯកសិទ្ធិពិសេស ជូនកាលដើរតួគ្របសង្កត់ ។ មានការ

លេចឡើងយ៉ាងច្បាស់លាស់ផងដែរថា ពួកគេមិនបានភ្លេចក្នុងការលើកឡើងនូវបាតុកម្មតវ៉ាជាច្រើនរបស់កម្ពុជានោះទេ ។

ប៉ុន្តែយើងមិនបានទទួលស្គាល់ទេថា នៅក្នុងឱកាសនៃការបញ្ចេញឲ្យឃើញនូវទម្រង់នៃការយល់ព្រមពិតប្រាកដរបស់ខ្មែរ ហាក់ដូចជាការព្រមព្រៀងទ្វេភាគីមួយ ។

នៅពេលនោះ បញ្ហាទីមួយ ដែលគេហៅយើងឲ្យពិភាក្សានោះ គឺមានដូចតទៅនេះ គឺតើនៅក្នុងវិធានការណាដែលការយល់ព្រមរបស់ខ្មែរនៅពេលដែលបានកើតមានមិនបានផ្ដល់នូវតម្លៃគតិយុត្តអន្តរជាតិចំពោះខ្សែបន្ទាត់ព្រំដែនដែលបានបង្កើតឡើងនោះ ?

១ – អត្ថន័យនៃច្បាប់ដែលកើតចេញមកពីអាណាព្យាបាលកម្ពុជា

ក – លទ្ធភាពនៃការព្រមព្រៀង ដើម្បីបង្កើតនូវព្រំដែនអន្តរជាតិមួយ

វាហាក់ដូចជាងាយស្រួលណាស់ ដើម្បីបិទបាំងយើងនៅខាងក្រោយទ្រឹស្ដីករណ៍នៃការបោះបង់ចោល ដោយប្រទេសកម្ពុជានូវសមត្ថកិច្ចអន្តរជាតិទាំងឡាយរបស់ខ្លួនទៅក្នុងដៃរបស់បារាំងចាប់ពីឆ្នាំ ១៨៦៣ ដើម្បីបដិសេធចំពោះប្រទេសកម្ពុជាដែលអាចធ្វើការសន្យាគួរយកជាការបានចំពោះប្រទេសបារាំង ។ ផ្ទុយទៅវិញ យើងយល់ថា ប្រទេសកម្ពុជា មិនដែលបានបាត់បង់បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់ខ្លួនជារដ្ឋនោះឡើយ និងអាចយកជាការបាននៅចំពោះភ្នែកនៃច្បាប់អន្តរជាតិ ដែលបានចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀងទាំងឡាយជាមួយប្រទេសបារាំង ។ ជាពិសេសប្រទេសកម្ពុជាអាចយល់ព្រមបោះបង់អធិបតេយ្យភាពទឹកដី សូម្បីតែដើម្បីជាគុណប្រយោជន៍របស់កូសាំងស៊ីនបារាំង ដែលជាអាណានិគមរបស់បារាំងក៏ដោយ (ពិតហើយ គឺនៅក្រោមល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃការទាក់ទងគ្នាអំពីការទាមទារខាងគតិយុត្ត នៃសន្ធិសញ្ញា បារាំង–សៀម នៅឆ្នាំ ១៨៦៧) ។

ខ – ល័ក្ខខ័ណ្ឌទាំងឡាយ

ប៉ុន្តែសុពលភាពអន្តរជាតិ នៃការបោះបង់ទាំងនេះ នៅតែស្ថិតនៅមានល័ក្ខខ័ណ្ឌដោយអត្ថិភាពនៃការព្រមព្រៀងមួយ ដែលគ្មានអ្វីក្រៅតែពីការសម្ដែងចេញជាផ្លូវការនិងងាយស្រួលនោះឡើយ ដែលតំណាងឲ្យកិច្ចព្រមព្រៀងសេរី មានសម្បជញ្ញៈ និងមានទិន្នន័យនៅក្នុងល័ក្ខខ័ណ្ឌទាំងឡាយ ដូចដែលទុកឲ្យលេចឡើងនូវសមភាពនៃសភាពការណ៍រវាងដៃគូទាំងពីរ ចំពោះអ្វីដែលទាក់ទងទៅនឹងការធ្វើពលិកម្មទៅវិញ

ទៅមកដែលពួកគេបានយល់ព្រមនោះ ។

គ – ការសម្តែងចេញនូវកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់កម្ពុជា ឆ្លើយតបទៅនឹងការទាមទារទាំងនេះដែរឬទេ ?

យើងបានរកឃើញនៅចំពោះមុខ នូវឯកសារបី ដែលស្ថិតនៅក្នុងលំដាប់នៃកាលប្បវត្តិ គឺការយល់ព្រមដែលប្រធានដោយព្រះករុណា ព្រះនរោត្តម ចំពោះសេចក្តីសម្រេចរបស់ទេសាភិបាល កូសាំងស៊ីន ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៨៧០ ។

– អនុសញ្ញា ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៨៧៣ ដែលបានសម្រេចឡើងរវាងព្រះករុណានរោត្តម និងទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីន ។

– ព្រះរាជប្រកាសលេខ ២៥ ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩១៤ ។

តើនៅក្នុងវិធានការណាដែលច្បាប់ទាំងនេះអាចភ្ជាប់ប្រទេសកម្ពុជានៅលើផ្លូវអន្តរជាតិបាន ?

១ – ការយល់ព្រមនៃសេចក្តីសម្រេចចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា មិនអាចមានតម្លៃគតិយុត្តជាងសេចក្តីសម្រេច ដែលបានយល់ព្រមដោយខ្លួនឯងនោះឡើយ ។ ប៉ុន្តែយើងបានដឹងហើយថា សុពលភាពនៃសេចក្តីសម្រេចនេះ អាចត្រូវបានជំទាស់នៅក្នុងនាមជាច្បាប់អន្តរជាតិ ពីព្រោះ :

ក/– វាសម្រាប់លទ្ធផលនៃការគាបសង្កត់ខ្លះ ការគម្រាមកំហែង និងសេចក្តីសម្រេចដោយរំលោភ ជាឯកតោភាគី ដោយស្នងការបារាំង ។

ខ/– វាបានវាយតម្លៃដោយខុសឆ្គងនូវទិដ្ឋភាពខ្លះនៃការបែងចែកទឹកដី ការរៀបចំនូវការប្តូរ ហើយហេតុដូច្នេះវាបានធ្វើឲ្យមានការសៅហ្មងមានការខុសឆ្គងនៅលើមូលហេតុទាំងឡាយ ។

គ/– វាបានប្រព្រឹត្តទៅដោយភាពស្ងៀមស្ងាត់នូវការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធខ្លះទៅឲ្យកូសាំងស៊ីន ដែលជួយទៅនឹងសន្ធិសញ្ញាបារាំង សៀម ឆ្នាំ១៨៦៧ ដែលបានធ្វើឲ្យសម្រេចឡើង ដោយមិនបាច់បែងឲ្យច្បាស់នូវគំនូសព្រំដែន ដែលគេបានទទួលស្គាល់ (តំបន់ចុង-បាដែន) នោះឡើយ ។

ឃ/– វាមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ និងមិនបានគ្រោងទុកនូវនីតិវិធីជាទ្វេភាគី

ណាមួយឡើយ ដើម្បីធ្វើការកំរិតជាស្ថាពរនូវផ្នែកនៃព្រំដែន ដែលការកំណត់ព្រំដែនលើកទី១ខុសច្បាប់ត្រូវបានទុកជាមោឃៈ ហើយនឹងត្រូវបានកំណត់ជាបន្ទាប់មកទៀតក្នុងរបៀបជាឯកតោភាគី និងខុសច្បាប់ដោយអាជ្ញាធរកូសាំងស៊ីនទៅលើការអះអាងរបស់អណ្ណាម (ផ្នែកចាប់ពីបង្គោលលេខ១៧) ។

២ – អនុសញ្ញា ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៨៧៣ បានបញ្ចូលនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌទូទៅនៃអនុសញ្ញាទាំងនេះ ត្រូវបានផ្តាច់យកចេញដោយការគាបសង្កត់យ៉ាងឃោរឃៅចំពោះព្រះមហាក្សត្រកម្ពុជា ហើយដែលត្រូវរកឃើញនូវលទ្ធផលរបស់ពួកគេ នៅក្នុងអនុសញ្ញាដ៏ល្បីល្បាញ thomson ឆ្នាំ ១៨៨៤ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងចំពោះវិធីនៃការទទួលបានរបស់ខ្លួននូវប្រភេទដែលមានចរិតលក្ខណៈបំផុត ។

– អនុសញ្ញានេះមានកម្មវត្ថុពីរ : វាបានបញ្ជាក់អះអាងអំពីគំនូសព្រំដែន ដែលរៀបចំឡើងនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃសេចក្តីសម្រេច ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៨៧០ (បង្គោលពីលេខមួយ ទៅលេខ ៦០) ។

វាបានគ្រោងទុកនូវគំនូសព្រំដែន ដែលត្រូវរៀបចំបង្គោល ៦០ ទៅសមុទ្រ ។

– នៅក្នុងកម្មវត្ថុទីមួយរបស់ខ្លួន អនុសញ្ញា មិនអាចផ្តល់តម្លៃអន្តរជាតិ ចំពោះព្រំដែន ដែលបានធ្វើសេចក្តីសម្រេចចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៨៧០ ខ្លួនឯងនោះទេ ។ ព្រោះថា :

ក/– វាតម្រង់ទិសដៅទៅរកការប្រតិបត្តិដែលយើងអាចឃើញថា វិធីនៃការបំពេញ បានផ្តល់នូវសុពលភាពគួរឲ្យសង្ស័យ ។

ខ/– ដោយបានផ្តល់នូវសមតា នៃកម្លាំងនៅចំពោះមុខ និងវិធីនៃសេចក្តីសន្និដ្ឋាននៃអនុសញ្ញាបារាំង-ខ្មែរ ជាទូទៅនោះ វាមិនបានជំណាងឲ្យអ្វីសោះឡើយ ចំពោះការប្រតិបត្តិការផ្តល់សច្ចាប័ន ដោយសេរីមួយដែលប្រឡាក់ដោយភាពមិនប្រក្រតី ។

– នៅក្នុងកម្មវត្ថុទី២របស់ខ្លួន វាបានដាក់នូវការណែនាំជាទូទៅដែលបានធ្វើពលីកម្ម នូវច្បាប់ទាំងឡាយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលបានទាមទារកាលពីលើកមុនដោយព្រះករុណា ព្រះនរោត្តម និងចំពោះចំណុចខ្លះដែលទទួលស្គាល់ដោយមហាអំណាចជាអ្នកការពារ តាមរយៈសំឡេង នៃតំណាងរបស់ខ្លួន នៅកូសាំងស៊ីន គឺលោក

ឧត្តមនាវី La Grandière ។

ប៉ុន្តែការណែនាំជាទូទៅនេះ នឹងត្រូវបានអនុវត្តក្នុងរបៀបជាឯកតោភាគី ដោយអាជ្ញាធរបារាំងនៅកូសាំងស៊ីន និងការធ្វើឲ្យខូចប្រយោជន៍ដល់ប្រទេសកម្ពុជា ជាយថាហេតុ ។ ហើយម្យ៉ាងទៀត នៅលើផ្នែកខ្លះ គំនូសព្រំដែនដែលមិនអនុគ្រោះនេះ ថែមទាំងមិនត្រូវបានគោរពដោយអាជ្ញាធរបារាំងទៀតផង និងត្រូវបានកែប្រែដោយរំលោភ និងជាឯកតោភាគី ដោយសុទ្ធសាធ ។

ដូច្នេះយើងអាចសន្និដ្ឋាន ដោយត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដូចតទៅ :

- ថា អនុសញ្ញាចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៨៧៣ មិនបានតំណាងឲ្យប្រទេសកម្ពុជា នូវការសន្យាអន្តរជាតិមួយ ដែលមានតម្លៃនៅក្នុងគោលការណ៍របស់ខ្លួននោះឡើយ។

- ថា កិច្ចព្រមព្រៀងបណ្តោះអាសន្ន ដែលផ្តល់ឲ្យនេះមិនមានតម្លៃក្នុងការឲ្យសច្ចាប័ន ចំពោះវិធានការប្រតិបត្តិទាំងឡាយ ដែលបានប្រកាន់យកនិងដែលមិនអនុគ្រោះទាល់តែសោះចំពោះប្រទេសកម្ពុជា ។

៣ – ព្រះរាជប្រកាសចុះថ្ងៃទី១២ ខែមីនា ឆ្នាំ ១៩១៤ ។ ព្រះរាជប្រកាសនេះត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃសេចក្តីសម្រេចប្រកបដោយគតិយុត្តជាតិទាំងនេះ ដែលត្រូវបានតាក់តែងដោយក្រុមលោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៃប្រទេសកម្ពុជា ហើយចំពោះឋានៈនេះ វាពុំដែលមានន័យអ្វីឡើយ ដែលធ្វើជាភស្តុតាង នៃការយល់ព្រមមួយរបស់កម្ពុជា ដែលអាចយកជាការបាននោះ ។

ប៉ុន្តែដោយហេតុការណ៍នៃព្រះរាជប្រកាស ឆ្នាំ ១៩១៤ គ្មានទាក់ទងនៅក្នុងវិធានការដែលគេចង់បានឲ្យមានការបញ្ជាក់ថា ជាព្រំដែនអន្តរជាតិមួយនោះឡើយ ដែលមានមូលហេតុទុកជាមោឃៈ និងមានលក្ខណៈដោយឡែក និងដែលបានសង្កត់នូវលក្ខណៈបំភ័ន្តចំពោះការយល់ព្រមរបស់កម្ពុជានោះ ។

ក/ មុនដំបូង ព្រះរាជប្រកាសនេះ មានភាពផ្ទុយគ្នា នៅផ្នែកក្នុងដែលបានបកស្រាយអំពីការព្រួយបារម្ភរបស់អ្នកតាក់តែងបារាំងរបស់ខ្លួន គឺប្រតិបត្តិការដូចគ្នា នេះត្រូវបានវាយតម្លៃផ្ទុយគ្នា ស្តីអំពីការសង និងការប្តូរគ្នា (ការសង មិនមែនការប្រគល់ឲ្យ) ។

ខ/ វាបានធ្វើឲ្យមានការសៅហ្មងដោយការភ័ន្តច្រឡំពាដង ស្តីអំពីមូលហេតុ :

- ចំពោះចំរៀកដី រវាងខេត្តកំពត និងខេត្តហាទៀន ការងារស្រាវជ្រាវត្រូវបានធ្វើឡើងដោយពួកបារាំងផ្ទាល់ បានបង្ហាញថា វាពុំដែលមានការផ្លាស់ទីកន្លែងនៃព្រំដែនឡើយ ហើយហេតុដូច្នេះវាពុំមានអ្វីដែលត្រូវសងនោះទេ ។

- ចំពោះ "ការប្រគល់ឲ្យក្នុងលក្ខណៈជាការប្តូរ" នូវបរិព័ន្ធភូមិ Cai-Cay រវាងតៃនិញ និងព្រៃវែង មានទឹកដីកម្ពុជាមួយ ដែលមិនដែលត្រូវបានដណ្តើមយកធ្វើជាអធិបតេយ្យភាព របស់កម្ពុជាឡើយ ។ ដូច្នេះវាមិនអាចជាការប្រគល់ឲ្យនោះឡើយ ។

- និយាយពីស្រុកឡុកនិញ និងភឿក ឡេ គឺជាការខុសឆ្គងដែលស្រុកទាំងនេះត្រូវបានវិនិច្ឆ័យថា (ដែលជាមូលហេតុនៃការកំណត់ទៅឲ្យកូសាំងស៊ីន) "ពួកកុលសម្ព័នដែលពីមុនបានឯករាជ្យនោះបានរស់នៅ " ។ ការពិតស្រុកទាំងពីរនេះត្រូវបានរស់នៅជានិច្ចកាល ដោយប្រជាជនកម្ពុជា និងគ្រប់គ្រងដោយរបៀបធូររលុងបន្តិរ ប៉ុន្តែគឺដោយអាជ្ញាធរកម្ពុជា ដោយមិនអាចប្រកែកបានឡើយ ។

គ/– នៅទីបញ្ចប់ព្រះរាជប្រកាសនេះ គឺគ្មានតម្លៃអ្វីសោះ ចំពោះការឲ្យសច្ចាប័ន គឺលទ្ធផលនៃកលល្បិច បោកប្រាស់ (ការបញ្ជាក់អះអាងដោយភូតកុហក ស្តីពីការផ្លាស់ប្តូរខ្សែទូរស័ព្ទនៅខាងផ្នែកហាទៀន) និងជាសកម្មភាពរំលោភមួយដែលបានសម្តែងចេញ ការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធ ដោយទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីននូវទឹកដី ឡុកនិញ និង Phuoc Le (ភឿក ឡេ) ។

ដូច្នេះគេអាចនិយាយបានថា ពុំមានសកម្មភាពណាមួយរបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលអាចធ្វើការវិភាគបានថា ដូចជាការព្រមទទួលយកមួយដោយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា នូវទឹកដីបច្ចុប្បន្នក្នុងឋានៈជាទឹកដីអន្តរជាតិ ។

ឃ/– តម្លៃរដ្ឋបាល សុទ្ធសាធនៃសកម្មភាពគតិយុត្តកម្ពុជា

បើសិនជាគេចង់កំណត់នូវតម្លៃអន្តរជាតិទៅលើការសម្តែងចេញពាយ៉ាងដែលយើងនឹងរំលឹកអំពីការយល់ព្រមរបស់ខ្មែរទៅលើសេចក្តីសម្រេចទាំងឡាយរបស់មហាអំណាចអ្នកការពារនោះគេបាននាំទៅដល់ការធ្វើសន្និដ្ឋាន ដោយច្បាស់លាស់អំពីមោឃៈភាពរបស់វា ។

តាមការពិត បើសិនជាសេចក្ដីសម្រេចទាំងឡាយរបស់ព្រះមហាក្សត្រកម្ពុជា មានតម្លៃខ្លះ និងអាចទទួលនូវការអនុវត្តមួយនោះ គឺក្នុងនាមនៃការសម្ដែងចេញនូវការយល់ព្រមមួយរបស់ខ្មែរ ចំពោះនយោបាយគ្រប់គ្រងរបស់មហាអំណាចអាណានិគមនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន ។ ពេលនោះសេចក្ដីសម្រេចទាំងនេះ គឺតំណាងឲ្យការធ្វើឲ្យត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ធម្មតាចំពោះផ្នែកនៃលំដាប់គតិយុត្តផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្មែរនូវវិធានការនៃលំដាប់រដ្ឋបាលផ្ដាច់មុខ ដែលលក្ខខ័ណ្ឌទាំងឡាយនៃសុពលភាពមានការខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំង និងមិនសូវតឹងរ៉ឹង ដូចសេចក្ដីសម្រេចដែលទាក់ទងទៅនឹងច្បាប់អន្តរជាតិ ពីព្រោះថា សេចក្ដីសម្រេចនេះមិនបានចោទប្រកាន់ចំពោះគោលការណ៍ដូចគ្នានេះទេ ។

លក្ខណៈរដ្ឋបាលសុទ្ធសាធ នៃការយល់ព្រមរបស់ខ្មែរនេះត្រូវបានគូសបញ្ជាក់ដោយអ្នករដ្ឋការបារាំងខ្លះ ហើយយើងគ្រាន់តែធ្វើការរំលឹកចំពោះការវិភាគអំពីព្រះរាជអាកប្បកិរិយា ដែលផ្ដល់ដោយអគ្គទេសាភិបាល P. Beau នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩០៥ ចំពោះនយោបាយ ទឹកដី បារាំង នៅប្រទេសលាវ ហើយវាហាក់ដូចជាអាចអនុវត្តបានក្នុងរបៀបជាទូទៅមួយ ចំពោះព្រះរាជអាកប្បកិរិយា នៅក្នុងកាលៈទេសៈទាំងនេះ គឺព្រះមហាក្សត្រ មានបំណងដើម្បីសុំឲ្យមានការជួយ អំពីការរៀបចំរដ្ឋបាលរបស់ប្រទេសជិតខាង និងបានចាត់ទុកវិធានការនេះ ថាជាលក្ខណៈបណ្ដោះអាសន្នជាសារវន្ត" ។

លក្ខណៈបណ្ដោះអាសន្នសុទ្ធសាធ ការយល់ព្រមទាំងឡាយរបស់ខ្មែរ ចំពោះគំនូសព្រំដែន ដែលរៀបចំឡើងដោយប្រទេសបារាំងនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន ភាពអវត្តមាននូវន័យចំពោះបញ្ហានៃអធិបតីភាពទឹកដីបានលេចឡើងជាភស្តុតាង បើសិនជាគេដាក់ឲ្យស្របគ្នា នូវជំហរមិនចេះប្រែប្រួលរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ចំពោះកូសាំងស៊ីន ឬក៏ត្រឹមត្រូវបំផុតនោះចំពោះអ្វីដែលយើងបន្តកំណត់ដោយពាក្យខ្មែរនៅកម្ពុជាក្រោម ។

ពីឆ្នាំ ១៨៥៦ កាលបរិច្ឆេទ នៃការគំរាមកំហែងការពារសេចក្ដីសម្រេចរបស់ព្រះមហាក្សត្រអង្គឌួង ចំពោះអធិរាជ ណាប៉ូឡេអុងទី III មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ

ប្រទេសកម្ពុជាមិនដែលឈប់សោះឡើយ ក្នុងការទាមទារកូសាំងស៊ីន ដែលជាទឹកដីរបស់ខ្មែរ ។(១) ។

ចំពោះហេតុការណ៍នេះខ្សែព្រំដែន នៅគំនូសដែលអាជ្ញាធរខ្មែរ បានយល់ព្រមដោះស្រាយដោយចាំបាច់នៅចំពោះផ្នែករបស់អាជ្ញាធរទាំងនេះ នៅចំកណ្ដាលនៃទឹកដី ជាតិ ។ ដូច្នេះវាគ្រាន់តែជាការកំណត់ព្រំដែនរដ្ឋបាល ដោយគ្មានឧបទ្ទវហេតុនៅលើបញ្ហានៃអធិបតេយ្យភាពនោះឡើយ ។

ហេតុដូច្នេះ ព្រំដែនបច្ចុប្បន្ន មិនអាចសង្កត់ទៅលើការទាមទារការព្រមទទួលរបស់អាជ្ញាធរកម្ពុជានោះឡើយ ។ តើគេអាចរកឃើញនូវគ្រឹះគតិយុត្តដែលមានតម្លៃបំផុត នៅក្នុងសកម្មភាពទាំងឡាយរបស់អាជ្ញាធរបារាំងបានដែរឬទេ ?

២ – ន័យគតិយុត្តនៃច្បាប់របស់អាជ្ញាធរបារាំង

ច្បាប់របស់អាជ្ញាធរបារាំងមានច្រើនណាស់ ។ វាបានសម្ដែងចេញជាផ្លូវការនូវអំណាចនៃសេចក្ដីសម្រេចពិតប្រាដក ។

ជួនកាលបើតាមបែបបទផ្សេងៗដែលបន្ថែមឡើង នោះវាជាការយល់ព្រមរបស់ខ្មែរ ដែលយើងបានថ្លឹងថ្លែងអំពីសារៈសំខាន់ជួនកាលវាតំណាងដូចជាឯកតោភាគីដោយសុទ្ធសាធ ។

ក – នៅក្នុងវិធានការណាដែលប្រទេសបារាំងអាចរៀបចំនូវព្រំដែនអន្តរជាតិមួយគួរយកជាការបាន និងអាចជំទាស់ចំពោះប្រទេសនៅក្នុងការឧបត្ថម្ភការពារ

(១) / ដំណើរការតវ៉ារបស់ព្រះមហាក្សត្រ នរោត្តម នៅអមលោកឧត្តមនាវី de la Grandière ចំពោះខេត្តហាទៀន និង ចូវដុក នៅឆ្នាំ ១៨៦៤ ។
– សេចក្ដីប្រកាសចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៤៥ របស់ព្រះករុណា ព្រះមហាក្សត្រ នរោត្តម សីហនុ ។
– ព្រះរាជសារលិខិត ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៤៨ របស់ព្រះករុណា ព្រះមហាក្សត្រ នរោត្តម សីហនុ ផ្ញើទៅជូនស្ថានការជាន់ខ្ពស់នៃសាធារណរដ្ឋបារាំង ។
– សេចក្ដីប្រកាសរបស់ព្រះករុណា នរោត្តម សីហនុ នៅក្នុងអំឡុងពេលចុះហត្ថលេខាលើសន្ធិសញ្ញាបារាំង – ខ្មែរ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែវិច្ឆិកា ១៩៤៩ ។
– សេចក្ដីរបស់ឯកឧត្តម សឺន សាន ផ្ញើទៅស្ថានការជាន់ខ្ពស់នៃសហភាពបារាំង (ថ្ងៃទី២៩ និង៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៥១) ។
– សេចក្ដីតវ៉ារបស់ឯកឧត្តម ទេព ផន ផ្ញើទៅសន្និសីទទីក្រុងហ្សឺណែវចុះថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៥៤ ។ នៅលើចំណុចទាំងនេះគេនឹងអាចរកសេចក្ដីពន្យល់របស់ ហ៊ី នឹម សភាពការណ៍គតិយុត្តរបស់កម្ពុជាក្រោម (កូសាំងស៊ីនក្រោម) ។ ស្នាដៃសម្រាប់ D.E.S នៃច្បាប់សាធារណៈ ។ ភ្នំពេញ ១៩៦៣ ។

ក/– ចំពោះព្រំដែនរវាងប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសមួយ នៅខាងក្រៅសហភាពឥណ្ឌូចិន តើនេះមិនធ្វើឲ្យមានការសង្ស័យទេឬ ? ប្រទេសបារាំងមហាអំណាចអ្នកការពារដែលកាន់កាប់សមត្ថកិច្ចអន្តរជាតិរបស់ព្រះរាជាណាចក្រដែលត្រូវការពារនោះនិងអាចសន្និដ្ឋាន ដែលគួរយកជាការបានទូវកិច្ចព្រមព្រៀងទាំងឡាយដែលមានសារៈសំខាន់ចំពោះទឹកដី គឺជាការកំណត់ព្រំដែនក្នុងលក្ខណៈដែលមានការប្រកាសការពង្រីក ឬក៏ការបោះបង់ ។ ប្រតិបត្តិការទាំងនេះ នៅពេលនោះបំពាក់ទូវរូបភាពជាឧបករណ៍សន្ធត់នៃច្បាប់អន្តរជាតិ ។

ខ/– ចំពោះព្រំដែនខាងក្នុងនៅឥណ្ឌូចិនបារាំង គេត្រូវតែធ្វើឲ្យបានច្បាស់លាស់នូវសកម្មភាពទាំងឡាយ ដែលមានទំនោរទៅរកការកំណត់ព្រំដែនមិនច្បាស់លាស់នៅលើមូលដ្ឋាននៃច្បាប់របស់ភាគីនានា និងសកម្មភាពទាំងឡាយដែលមានទំនោរដើម្បីបំពេញនូវការប្តូរទឹកដី ។

១/– ការកំណត់ព្រំដែននៅលើមូលដ្ឋាន នៃច្បាប់របស់ភាគីនានា គឺតែងតែអាចធ្វើបានដោយពិតប្រាកដ នៅក្នុងល័ក្ខខ័ណ្ឌដែលការកំណត់នេះបានប្រកាន់យកនូវច្បាប់ទាំងនេះដោយពិតប្រាកដ ដើម្បីធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃការងារដែលត្រូវបំពេញ ។

២/– ការប្តូរទឹកដីអំពាវនាវនៅក្រោមភាពខុសគ្នាមួយ : ***ក)*** នៅក្នុងរបាយការណ៍ទាំងឡាយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា និងរបស់កូសាំងស៊ីន បារាំង ប្រទេសបារាំងបានប៉ះទង្គិចទៅនឹងការទាមទាររបស់អនុសញ្ញាបារាំងសៀម ឆ្នាំ ១៨៦៧ ដែលបានហាមឃាត់នូវរាល់ការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធនៃប្រទេសកម្ពុជា ដោយប្រទេសបារាំង ។ ***ខ)*** នៅក្នុងរបាយការណ៍ជាមួយបណ្តាប្រទេសផ្សេងទៀត នៅក្នុងសហព័ន្ធ ការប្តូរនៃអធិបតីភាពទឹកដី អាចធ្វើទៅបានលុះត្រាតែឆ្លើយតបទៅនឹងល័ក្ខខ័ណ្ឌមួយនៃល័ក្ខខ័ណ្ឌទាំងពីរដូចតទៅនេះ :

- ត្រូវបានឲ្យសច្ចាប័នដោយការយល់ព្រមមួយពីខ្មែរពិតប្រាកដ ។
- ត្រូវមានការកង្វល់ជាសំខាន់អំពីការការពារនូវផលប្រយោជន៍ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់របស់ប្រទេស ដែលស្ថិតនៅក្រោមការការពារ ។

គេបានឃើញនូវការទាមទារនូវល័ក្ខខ័ណ្ឌមួយនៃល័ក្ខខ័ណ្ឌទាំងពីរនេះ ដោយ

ផ្ទាស់គ្នាចំពោះព្រំដែនរវាងប្រទេសកម្ពុជា និងកូសាំងស៊ីន បើសិនជាគេវាយតម្លៃថាសន្ធិសញ្ញាបារាំងខ្មែរមិនបានធ្វើឲ្យកើតមាននូវច្បាប់ ដើម្បីជាគុណប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជានោះ ។

ខ – តើប្រទេសបារាំងបានបង្កើតនូវព្រំដែនអន្តរជាតិមួយដែរឬទេ ?

ក/– ល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃការឲ្យសច្ចាប័នដោយសេរី ដែលយើងយល់ថា យើងបានបង្ហាញដោយទូលំទូលាយនោះ គឺមិនដែលបានជួបប្រទះទាល់តែសោះជូនកាលដោយហេតុថាអាជ្ញាធរកម្ពុជា មិនត្រូវបានគេពិគ្រោះយោបល់ជាមួយ ជូនកាលដោយហេតុថាកិច្ចព្រមព្រៀងដែលបានធ្វើឡើងគ្រាន់តែតំណាងឲ្យការព្រមទទួលនូវគំនូសព្រំដែនរដ្ឋបាលមួយ (វាបានសៅហ្មងដោយភាពមោឃៈ បើសិនជាគេចង់ធ្វើការវិភាគដោយដាច់ខាតដូចជាការយល់ព្រមចំពោះគំនូសព្រំដែនអន្តរជាតិមួយជាដើម) ។

ខ/ តើល័ក្ខខ័ណ្ឌសំដៅការពារផលប្រយោជន៍របស់ប្រទេសដែលស្ថិតនៅក្រោមការការពារបានបំពេញហើយឬនៅ ?

យើងយល់ថា យើងបានសម្រេច ដើម្បីធ្វើឲ្យគេជឿថា គេមិនបានធ្វើអ្វីឡើយ ។ ការពិនិត្យពិច័យអំពីការបាត់បង់ទឹកដី ដែលមិនបានសងទូទាត់ដែលទទួលរងដោយប្រទេសកម្ពុជា នៅតាមបណ្តោយព្រំដែនដែលអាចឲ្យគេសន្មតនូវចម្លើយជាអវិជ្ជមានរួចទៅហើយ ។

ប៉ុន្តែការពិនិត្យ នូវល័ក្ខខ័ណ្ឌទាំងឡាយ ដែលនៅក្នុងនោះត្រូវបានធ្វើឲ្យសម្រេចនូវការបាត់ខាងកម្ពុជា ដែលយើងរំលឹកនៅក្នុងតារាងលេខ១២ នៅខាងក្រោយនេះ ដែលអាចបញ្ជាក់បាននូវការសន្មតនេះ ។

ខ្សែព្រំដែនដែលគូសដោយអាជ្ញាធរបារាំង មិនអាចត្រូវបានអះអាងប្រាប់លក្ខណៈថាជាព្រំដែនអន្តរជាតិ ដែលគួរយកជាការបានទេ ព្រោះថាព្រំដែននេះវាមិនអនុគ្រោះដល់ប្រទេសកម្ពុជាឡើយ ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យបានសម្រេចនូវបំណងទាំងនេះ (?) អាជ្ញាធរអាណានិគមមិនបានរារែកក្នុងការពឹងផ្អែកលើការគម្រាមកំហែងនោះឡើយ (ចំពោះស្នងការកម្ពុជា) នៅពេលដែលការប្រតិបត្តិ មានរូបភាពជាទ្វេភាគីពិតប្រាកដនោះ ចំពោះការរំលោភ ចំពោះការលួចបន្លំនិងចំពោះការភូតកុហក នៅពេល

ដែលគេត្រូវបង្ហាញភស្តុតាងនៃការប្រតិបត្តិនៅចំពោះភ្នែករបស់អាជ្ញាធរជាន់ខ្ពស់ (អគ្គទេសាភិបាលឬរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអាណានិគម) ។

ច្បាប់គតិយុត្តទាំងឡាយដែលបានកើតចេញពីអាកប្បកិរិយានេះ ជាទូទៅបានស្ថិតនៅលើមូលហេតុដែលពុំមានដែលភាន់ច្រឡំឬក៏ជួយពីអ្វីដែលបានបញ្ចេញឲ្យដឹងដោយកំហុសនៃការប្រាប់លក្ខណៈផ្តល់ឲ្យចំពោះកិច្ចប្រតិបត្តិការ ដែលបានបំពេញ (ការប្តូរដែលមិនបានសម្រេច លិខិតដែលមានការប្រកាស" ស្តីអំពីប្រតិបត្តិការប្តូរការបញ្ចូលដោយស្រមើស្រមៃ ការសងវិញដែលប្រឌិតឡើងនៅគ្រប់ផ្នែកនិងនៅក្នុងរបៀបបន្លំ) ។

លិខិតបែបនេះមានលក្ខណៈជាមោឃៈដាច់ខាត (ហើយប្រហែលថែមទាំងពុំមានទៀតផង) និងថែមទាំងក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃគោលការណ៍ទូទៅនៃច្បាប់ផ្ទៃក្នុងរបស់ ប្រទេស ។

នៅចំពោះភ្នែកនៃច្បាប់អន្តរជាតិ គឺជាភាពទទេ ពីព្រោះថា ប្រទេសជាអ្នកការពារជាទូទៅតែងតែគិតគូរពីផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ដែលជាការប៉ះពាល់ដ៏ធ្ងន់ធ្ងរដល់ច្បាប់របស់ប្រទេស ដែលគេមានបេសកកម្ម ដើម្បីការពារ ។ ដូច្នេះវាអាចជាការប្រឆាំងចំពោះប្រទេសកម្ពុជា ដែលបានទទួលឯករាជ្យឡើងវិញ ។

គ/ ម្យ៉ាងទៀត បើសិនជាយើងចេះចេសចង់ស្គាល់នូវខ្លឹមសារអន្តរជាតិពិតប្រាកដចំពោះការសម្តែងចេញនូវការរំលោភបំពានទាំងនេះរបស់អាណានិគម វានឹងធ្លាក់នៅក្រោមការប៉ះទង្គិចនៃការទាមទារគតិយុត្ត និងសីលធម៌នៃការធ្វើអាណានិគមនិយមដែលបង្កបង្កើតបាននូវប្រភេទនៃអត្តសេគតិយុត្តរួមនៃអតីតប្រទេសដែលស្ថិតនៅក្នុងចំណុះ ។

ប៉ុន្តែតើការប្រព្រឹត្តទាំងនេះរបស់ប្រទេសបារាំងមកស្រាយនូវធនូៈនៃការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធ អាណានិគម នៅក្នុងន័យត្រឹមត្រូវដែរឬទេ ? ការអធិប្បាយរបស់យើងពីមុនអាចធ្វើឲ្យមានការសង្ស័យចំពោះរឿងនេះ ។

គ – តើប្រទេសបារាំងមានបំណងរៀបចំនូវព្រំដែនអន្តរជាតិមួយដែរឬទេ ?

យើងរំលឹកឡើងវិញថា បញ្ហានេះមិនសូវត្រូវគ្នាទេ បើតាមសីលធម៌និងគតិយុត្ត

ជាមួយនឹងកាតព្វកិច្ចនៃការការពារ ដែលជាលទ្ធផលនៃសន្ធិសញ្ញាឆ្នាំ ១៨៦៣ ។

១ – សភាពការណ៍ផ្សេងៗ

ក) ប៉ុន្តែនៅក្នុងករណីមួយ ដែលបានលេចឡើង នៅក្នុងគំនិតរបស់បារាំង : នៅក្នុងការ "បញ្ចូល" Darlac (ជាមួយនឹងភាពនៅក្នុងចំណុះកម្ពុជា) នៅក្រោមអធិបតីភាពអណ្ណាម ។ វាហាក់ដូចជាថា ប្រទេសបារាំងបានធ្វើឡើងនៅក្រោមការគាបសង្កត់នៃការទាមទាររបស់អណ្ណាម និងដោយធ្វើមិនដឹងមិនឮ ។ គេនៅកត់សម្គាល់នូវការរារែកខ្លះទៀត គណៈកម្មការ Richard ដោយបានបង្ហាញនូវភាពឥតប្រយោជន៍នៃច្បាប់របស់អណ្ណាម ស្តីអំពីទឹកដី និងប្រជាជនដែលតែងតែបានគេចចេញពីការដកហូតដីរបស់ខ្លួន ។ ប៉ុន្តែនោះវាបានបញ្ឈប់នូវការជំទាស់របស់គណៈកម្មការ ហើយគណៈកម្មការនេះ មិនបានជំរុញនូវការស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួនរហូតដល់ការស្រាវជ្រាវអំពីអធិបតីពិតប្រាកដរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ។

ខ) ផ្ទុយទៅវិញ នៅក្នុងផ្នែកមួយទៀត អំណាចនៃអ្នកការពារបានគូសបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់លាស់អំពីលក្ខណៈរដ្ឋបាលដាច់ខាតនូវសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន ការបែងចែកកោះទាំងឡាយដែលធ្វើឡើងតាមសារាចររបស់លោក Brévié នៅឆ្នាំ ១៩៣៩ ។

គ) រវាងករណីទាំងពីរ ដ៏ខ្លាំងបំផុតនេះ អត្ថបទផ្ទាល់មិនបានបញ្ចេញឲ្យដឹងឲ្យបានច្បាស់លាស់នូវគោលបំណងទាំងឡាយរបស់បារាំងនោះទេ ។

ប៉ុន្តែគេអាចសន្មត់ជាមុនដោយត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ថា អត្ថបទទាំងនោះ គឺមានលំដាប់រដ្ឋបាលជានិច្ច ។

នៅក្នុងករណីខ្លះការស្មានបានមាននៅក្នុងអត្ថបទទាំងឡាយ : ដូច្នេះនៅពេលដែលមានការភ្ជាប់ទៅប្រទេសលាវ ឬទៅកូសាំងស៊ីន នូវមួង (muong) ឬស្រុកទាំងឡាយរបស់កម្ពុជា (អនុក្រឹត្យរបស់អគ្គទេសាភិបាល ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ ១៩០៥ និងអនុក្រឹត្យរបស់អគ្គទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីន ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៨៩៣) ។

ប៉ុន្តែនៅក្នុងរបៀបជាទូទៅមួយ គេអាចទាញហេតុផលពីការធ្វើវិចារណកិច្ច នូវបរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រ ។

២ – ការខ្វាយខ្វល់របស់អាណានិគម

តើគេយល់ព្រមទទួលថា មកដល់ចំណុចកំពូលរបស់អាណានិគមការប្តូរទឹកដីជាច្រើន នៅក្នុងប្រទេសដែលបានទទួលស្គាល់ដោយសហភាពឥណ្ឌូចិននោះ ត្រូវបានគ្របសង្កត់ ដោយគំនិតដែលគេបានគូសវាស ព្រំដែនអន្តរជាតិ រវាងអង្គភាពទាំងឡាយ ដោយរក្សាទុកនូវឧបនិស្ស័យ ចំពោះឯករាជ្យដែរឬទេ ? តើអ្នកគ្រប់គ្រងណាដែលអាចត្រូវបានញាំងដោយទស្សនវិស័យដែលធ្វើឲ្យផ្ទុះឡើងនូវអនាគតមួយនៃសហព័ន្ធ ? សូម្បីតែនៅក្នុងចំណោមអ្នកសង្កេតការណ៍ដែលសេរីបំផុតក៏ដោយក៏គេបានគិតដោយស្មោះត្រង់ដែរថា អាណាព្យាបាលនៃប្រទេសកម្ពុជាមានលក្ខន្តិកៈអន្តរ-ជាតិរបស់រដ្ឋ ដ៏ស៊ុជម្រៅនិងពិតប្រាកដមួយដែលបាននាំទៅរកការសន្មតិនូវតម្លៃពិសេសមួយ ចំពោះព្រំដែនដែលខ័ណ្ឌលំនៅដ្ឋាន នៃខេត្តទាំងឡាយ ដែលនៅត្រង់ព្រំប្រទល់កូសាំងស៊ីន ។

ចំពោះលោកអគ្គទេសាភិបាល ចំពោះរដ្ឋមន្ត្រី ចំពោះអ្នកអភិបាលទាំងឡាយ វាពុំមានបញ្ហានៃព្រំដែននោះឡើយ ប៉ុន្តែគ្រាន់តែមានក្តីកង្វល់អំពីការរៀបចំខាងរដ្ឋបាលតែប៉ុណ្ណោះ ។

បើសិនជា "ច្បាប់"ទាំងឡាយ របស់ប្រទេសជាសមាជិក ដែលជួនកាលបានដាក់នៅពីមុននោះ គឺស្ថិតនៅក្នុងវិធានការតែមួយគត់ ដែលប្រទេសទាំងនោះបានបម្រើនូវសេចក្តីសម្រេចនូវនយោបាយរដ្ឋបាលមួយដ៏ជាក់លាក់ ។ គំនូសព្រំដែនមិនបានបកស្រាយនូវសមតា នៃអធិបតេយ្យភាពទាំងពីរនោះទេ ប៉ុន្តែការប្រកួតប្រជែងរបស់អ្នកអភិបាលបារាំង បានប៉ះទង្គិចដល់មហិច្ឆតារដ្ឋបាលផ្ទាល់ខ្លួន ។

ត្រង់ចំណុចនេះរបាយការណ៍របស់អគ្គទេសាភិបាល ចុះថ្ងៃទី ២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩០៤ ដែលទាក់ទងទៅនឹងបញ្ហា Darlac ហាក់ដូចជាបានពិពណ៌នាដ៏អស្ចារ្យចំពោះ យើងនូវអាកប្បកិរិយាទាំងឡាយ ដែលជាដើមកំណើតនៃសភាពការណ៍បច្ចុប្បន្ន ។

"ចាប់តាំងពីការបង្កើត រ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់ នៅប្រទេសលាវមកវាហាក់ដូចជា... ថាលោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់...មានគោលបំណងដាក់ឲ្យនៅជាប់ដោយខ្សែក តាមលទ្ធភាពដែលអាចធ្វើទៅបាននូវប្រទេសដែលស្ថិតនៅក្រោមចំណុះអាជ្ញាធររបស់ខ្លួនដោយរុញថយក្រោយនូវព្រំដែនដោយសភាពហួសហេតុ" ។

រដ្ឋបាលចក្រពត្តិនិយមនេះ គឺជាមូលដ្ឋាននៃការរំលោភ ដែលធ្វើឲ្យប្រទេសកម្ពុជារងគ្រោះ ដែលត្រូវបានដណ្តើមយកនៅរវាងតំបន់ដែលទាក់ទងនឹងសន្តិសុខនៅតំបន់ខ្ពស់ដែលអាជ្ញាបញ្ជាខាងយោធាត្រូវដណ្តើមយក និងកូសាំងស៊ីន ដែលអាជ្ញាធររដ្ឋបាលបានស្ថិតនៅយូរមកហើយជាច្បាប់តាមឋានានុក្រមខ្ពស់ជាងច្បាប់របស់អាណាព្យាបាល និងបានស្ថិតនៅជាការពិតនៅទូទាំងជីវិតរបស់សហភាពឥណ្ឌូចិន ។

ការវិភាគដោយស៊ីជម្រៅអំពីចរិតរបស់បារាំង និងសមតា នៃកម្លាំងរដ្ឋបាលនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌ នៃសហភាពឥណ្ឌូចិន បានសម្តែងចេញដោយជាក់ស្តែងដែលអាជ្ញាធរអាណានិគម មិនដែលមានបំណងអ្វីក្រៅពីរៀបចំព្រំដែន នៃមណ្ឌលរដ្ឋបាលនោះឡើយ ។

៣ – ទឡ្ហីករណ៍គតិយុត្ត

ឧបករណ៍គតិយុត្តនេះ ដែលចាប់ពីឆ្នាំ ១៩១៥មក បានបម្រើ ដើម្បីធ្វើឲ្យបានសម្រេចនូវការប្តូរទឹកដី រវាងបណ្តាប្រទេសទាំងឡាយរបស់សហភាពម្យ៉ាងទៀតក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩១៥ មាត្រា១ មិនអនុញ្ញាត ដើម្បីធ្វើឲ្យសម្រេចនូវការផ្ទេរអធិបតេយ្យភាពនៃទឹកដីនោះឡើយ ។ យើងទប់មិនឲ្យផ្តល់លក្ខណៈដោយឆាប់រហ័សនៅទីនេះ នូវទឡ្ហីករណ៍ ដែលមានលក្ខណៈផ្ទៃក្នុងរបស់បារាំងដោយសុទ្ធសាធនេះទេ ដែលយើងបានអធិប្បាយ (Supra p-119) ។

៤ – ផលវិបាក

នៅក្នុងទស្សនវិស័យនេះ លក្ខខ័ណ្ឌនៃការរៀបចំនូវព្រំដែនដែលទាមទារមិនហៅថាជាការរិះគន់ដូចគ្នានោះទេ ពីព្រោះថា សារសំខាន់នៃប្រតិបត្តិការ មិនដូចគ្នាសោះឡើយ ។ វាមិនមែនជាសកម្មភាពរំលោភរបស់អាណានិគមឡើយ ជាការជួយទៅនឹងការសន្យាអន្តរជាតិពីមុន ជាការជួយទៅនឹងតម្រូវការនៃច្បាប់របស់មនុស្ស ចំពោះការសន្យាជាឧឡារិក ដើម្បីការពារដែលបានប្រកាន់យកនៅក្នុងឆ្នាំ ១៨៦៣ ។ ឧបាយកល នៃការបោកប្រាស់ ការភ័ន្តច្រឡំ មធ្យោបាយពិតបានបាត់បង់មួយផ្នែកធំនៃអត្ថន័យរបស់វា ។

ព្រំដែនរដ្ឋបាលមួយ មិនត្រូវបានគូសឡើយ បើតាមច្បាប់របស់អ្នកនៅក្រោមការត្រួតត្រា គឺជាការបង្កើតដោយសេរីមួយក្នុងមុខងារអាជ្ញាបញ្ជានៃរដ្ឋបាល ហើយ

ឧបាយកលរបស់ពួកអ្នកគ្រប់គ្រងដែលគិតតែពីផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ដែលអាចរិះគន់បាននោះ គឺពួកគេផ្ទាល់មិនធ្វើឲ្យមានគ្រោះថ្នាក់ដល់សុពលភាពនៃគំនូសព្រំដែនមួយ ដែលបើតាមអត្ថន័យ គឺមានលក្ខណៈសេរីដាច់ខាតនូវទស្សនៈគតិយុត្តមួយ ហើយវាដាក់ឲ្យមានលក្ខខ័ណ្ឌតែទៅតាមតម្រូវការនៃវិទ្យាសាស្ត្រខាងរដ្ឋបាលតែប៉ុណ្ណោះ ។

ដើម្បីសង្ខេប យើងយល់ថា ខ្សែព្រំដែនបច្ចុប្បន្ន គឺជាខ្សែព្រំដែនរដ្ឋបាល និងមិនមែនជាខ្សែព្រំដែនទឹកដីនោះឡើយ ។ វាមានលក្ខណៈនេះដោយពិតយ៉ាងច្បាស់នូវលក្ខខ័ណ្ឌនៃការបង្កើតរបស់វា វាស្ថិតនៅតែក្នុងគំនិតនៃហេតុការណ៍នៃជន្មៈរបស់ភាគីជាសាមុី គឺប្រទេសបារាំង និងប្រទេសកម្ពុជា ។

៣ – កាតព្វកិច្ចនៃការពិនិត្យមើលឡើងវិញ

ក) វាចេញមកអំពីលក្ខណៈរដ្ឋបាលនៃព្រំដែន ការពិតគេត្រូវទាញហេតុផលទាំងឡាយពីសភាពការណ៍នេះ ។ ព្រំដែនរដ្ឋបាលអាណានិគម ការបំបែកនូវអង្គភាពរួមផ្សំទាំងឡាយ នៃសហភាពឥណ្ឌូចិន នឹងត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើងវិញ នៅក្នុងពេលនៃការរំលាយសហព័ន្ធ ។ ព្រំដែននេះបានផ្តល់កំណើតដល់ការចរចា ដើម្បីឲ្យបានដល់ការព្រមព្រៀងមួយដោយសេរី ដែលយល់ព្រមដោយភាគីទាំងឡាយ នៅលើមូលដ្ឋាន នៃច្បាប់ទាំងឡាយដែលគ្មានអាជ្ញាយុកាលដោយមានឋានៈដូចគ្នា នឹងការរំលាយនៃការផ្សាររួមរបស់សហព័ន្ធ ។ ភាគីមួយក៏ដូចជាភាគីផ្សេងទៀត បានជាប់ទាក់ទងទៅនឹងលក្ខន្តិកៈអាណានិគម ដែលត្រូវបានលុបចោល ។ វាជាបរមតិដែលទិដ្ឋភាពមួយ នៃទិដ្ឋភាពទាំងឡាយ នៃលក្ខន្តិកៈនេះត្រូវបានរក្សាទុក ។

លក្ខខ័ណ្ឌទាំងឡាយដែលធ្វើឲ្យផ្ទុះឡើងនូវសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន មិនបានអនុញ្ញាតឲ្យប្រទេសបារាំង ដើម្បីចាត់ចែងចំពោះការដោះស្រាយនេះនិងចំពោះការដាក់ឲ្យទៅជាសភាពដើមវិញនោះទេ ។ វាជារបស់នៃប្រទេសជាសាមុី ហើយគេត្រូវតែជម្រះបញ្ជីជានិច្ចនូវមរតកអាណានិគមនេះដែលបំណុលសរុប គឺធ្ងន់ធ្ងរណាស់សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា។

នេះគឺជាតម្រូវការគតិយុត្តបន្ទាប់បញ្ហា ដែលមកអំពីអាកប្បកិរិយារដ្ឋបាលនៃព្រំដែនខាងក្នុងនៃឥណ្ឌូចិន ។ ព្រំដែនទឹកដីក្នុងតម្លៃអន្តរជាតិ នៅតែស្ថិតនៅ ដើម្បី

គូសនៅលើមូលដ្ឋាន នៃច្បាប់ដែលមានស្រាប់នៅក្នុងពេលនៃការធ្វើអន្តរាគមន៍របស់បារាំង ។

ខ)– វាមកអំពីតម្រូវការនៃការដោះលែងពីអាណានិគម ម្យ៉ាងទៀត ភាពចាំបាច់នៃការចោទប្រកាន់ឡើងវិញ នូវព្រំដែនបច្ចុប្បន្ន ក៏ចេញមកពីតម្រូវការនៃការដោះលែងពីអាណានិគមផងដែរ ។ បើសិនជាគេចង់មើលនៅក្នុងឃ្លានេះគឺគ្មានអ្វីក្រៅពីពាក្យស្លោកមិនច្បាស់លាស់មួយ នៃការធ្វើប្រជាភិថុតិអន្តរជាតិ គេត្រូវតែទទួលស្គាល់ថា ការដោះលែងពីអាណានិគមមានរួមបញ្ចូលនូវផលវិបាកខាងគតិយុត្តមួយចំនួនដែលគ្របសង្កត់នូវឧត្តមគតិនៃសីលធម៌ ។ ការដោះលែងពីអាណានិគមមានរួមបញ្ចូលនូវការជម្រះបញ្ជីនៃការប្រព្រឹត្តរបស់អាណានិគមដែលបានធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់ច្បាប់នៃបណ្តាប្រទេសស្ថិតនៅក្នុងចំណុះ ។ វាតម្រូវឲ្យមានការស្រាវជ្រាវរកនូវសមតាថ្មីមួយរវាងប្រទេសទាំងឡាយ ដែលបានស្គាល់សហគមន៍មួយ ដែលស្ថិតនៅក្នុងចំណុះគេ សមតា ដែលបង្កើតឡើងនៅលើការឧទ្ទិសនៃច្បាប់ទៅវិញទៅមករបស់ភាគីទាំងឡាយ ។ វាបានរួមបញ្ចូលនូវការបំបាត់ជាដាច់ខាតនូវវិធានការទាំងអស់ដែលអាចត្រូវបានផុសគំនិតដោយការដឹងខ្លួនតិចឬច្រើន ដោយចំណង ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ភាគីម្ខាងដោយធ្វើឲ្យខូចប្រយោជន៍ដល់ភាគីម្ខាងទៀត ។ ការដោះលែងពីអាណានិគមនៅឥណ្ឌូចិន (ដែលត្រូវបានសម្រេចនៅលើដែនការនយោបាយ) បានទាមទារឲ្យមានការដោះលែង ពីអាណានិគមទាំងស្រុងនូវព្រំដែនខាងក្នុងរបស់សហព័ន្ធដែលការដោះលែងពីអាណានិគមនេះ នៅតែស្ថិតនៅ ដើម្បីបំពេញទៀត ។

នៅទីបញ្ចប់បណ្តាប្រទេសជាអ្នកទទួលផលនៃអាកប្បកិរិយាអាណានិគមគ្រាន់តែចេះគិតដល់ការដោះខ្លួននៅខាងក្រោយការស្មានៃច្បាប់អន្តរជាតិមួយនោះគឺ l'uti possidetis ដើម្បីគេចវេះពីកិច្ចការចាំបាច់នេះ ។

គ) វាមិនបានប៉ះពាល់ដល់គោលការណ៍នៃ L'uti possidetis ទេ

១ – L'uti possidetis ដែលយើងបានជួបប្រទះនៅក្នុងបុព្វយោគរបស់យើង មិនអាចសមស្របនៅទីនេះទេ ព្រោះថាមុនដំបូងវាមិនមែនជាវិន័យទូទៅនៃច្បាប់អន្តរជាតិជាវិជ្ជមាននោះឡើយ ហើយថាការចាប់ប្រតិបត្តិ នឹងអាចទទួលបាន

លទ្ធផលតែដោយការយល់ព្រមពីភាគីនានានោះទេ ។

២ – ប៉ុន្តែ ការយល់ព្រមនេះ មិនអាចផ្តល់បានឡើយ ព្រោះថាសភាពការណ៍ឥណ្ឌូចិន មិនបានបង្ហាញនូវចរិតណាមួយ ដែលបាននាំទៅដល់ការព្រមទទួលយកនៃគោលការណ៍នោះឡើយ ។

ក) រដ្ឋទាំងឡាយនៅឥណ្ឌូចិន មិនបានស្ថិតនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃរដ្ឋការអាណានិគមដូចនៅក្នុងសភាពការណ៍ស្មើភាពម៉ឺងម៉ាត់ ដែលបានចង្អុលចរិតលក្ខណៈរបស់អាមេរិកអេស្ប៉ាញ៉ុលនោះឡើយ ។ រដ្ឋទាំងនោះបានស្គាល់នូវលក្ខន្តិកៈផ្សេងៗដែលបានបណ្តាលឲ្យមានភាពមិនស្មើគ្នា នៃការប្រព្រឹត្តពីខាងភាគីមហាអំណាចអ្នកអភិបាល ។

ខ) រដ្ឋទាំងឡាយនេះ បានបង្កើតនូវអង្គភាពជាតិ រួបរួមគ្នាដែលអត្ថិភាព និងច្បាប់មានទៅវិញទៅមក គឺនៅមុនការធ្វើអាណានិគមនិយម ។

គ) ចំពោះភាពខុសគ្នា នូវអ្វីដែលបានកើតមាននៅអាមេរិកខាងត្បូងនោះគឺព្រំដែនអាណានិគមមិនបានចែកនូវទឹកដីដ៏ធំធេងដែលគ្មានដំាដំណាំ និងគ្មានប្រជាជនរស់នៅនោះទេ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញដីដែលមានជីវជាតិនិងរស់នៅដោយមនុស្សមានពូជអម្បូរ មានគំនិតមារយាទ និងទម្លាប់ល្អ មានភាសា និងវប្បធម៌ជាក់លាក់ ។ ព្រំដែននេះបានមានប្រយោជន៍ចំពោះប្រជាជនទាំងនេះ និងបានទទួលស្គាល់នូវឆន្ទៈរបស់មនុស្សទាំងនេះ នៅក្នុងវិធានការដែលគេទាមទារឲ្យមានការយល់ព្រមនៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះនូវតម្លៃមួយដែលគេពុំមាននៅពេលដំបូង ។

ឃ) នៅទីបញ្ចប់ សភាពការណ៍ឥណ្ឌូចិន តម្រូវឲ្យធ្វើការកែប្រែដោយអន្លើ និងដោយសាមញ្ញ ដែលមិនងាយធ្វើឲ្យក័ន្តប្រែនូវសមតា និងរចនាសម្ព័ន្ធនយោបាយជាមួយគ្នា នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍នោះឡើយ ។

ចំពោះបញ្ហានេះ វាមានការខុសគ្នាខ្លាំងណាស់នៅអាហ្វ្រិក ដែលការគោរព L'uti possidetis យ៉ាងហោចណាស់ក្នុងសភាពបណ្តោះអាសន្ន បានលេចឡើងដូចជាការចាំបាច់មួយនៅក្រោមការប្រឹងប្រែង ដើម្បីធ្វើការចោទប្រកាន់ឡើងវិញ នូវអត្ថិភាពផ្ទាល់នៃរដ្ឋទាំងឡាយនៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ហើយដែលសភាពការណ៍មានលក្ខណៈស្មុគស្មាញយ៉ាងខ្លាំង ដែលការជម្រះបញ្ជីនៃការបែងចែករបស់អាណានិគមមិនអាច

បង្កើតបានតែនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការបង្កើតនូវការឯកភាពអាហ្វ្រិកមួយនោះទេ ។

II – ការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធ

ដោយគ្មានការទាក់ទងជាមួយ និងទង្វើករណ៍ទូទៅដែលយើងទើបនឹងធ្វើសំយោគ ហើយដែលទាមទារឲ្យមានការចោទប្រកាន់ទាំងស្រុង នូវគំនូសព្រំដែនមួយ ដែលមិនអនុគ្រោះដាច់ខាតចំពោះប្រទេសកម្ពុជានោះ វាមានមធ្យោបាយគតិយុត្តទី២ ដែលមធ្យោបាយនេះក៏ដឹកនាំទៅរកកម្រិតផ្សេងៗផងដែរ ទៅតាមផ្នែកភូមិសាស្ត្រ ចំពោះភាពចាំបាច់ ដើម្បីកែតម្រូវព្រំដែនបច្ចុប្បន្ន និងដើម្បីបង្កើតនៅព្រះរាជាណាចក្រខ្មែរ នូវតំបន់ទឹកដីដែលមានការបញ្ជាក់ទាំងស្រុង ។

គោលរឿងទូទៅនៃទង្វើកម្មទីពីរនេះ

វាមានលក្ខណៈងាយស្រួលបំផុត ការបង្កើតនូវព្រំដែនមួយរវាងប្រទេសកម្ពុជា និងទឹកដីផ្សេងៗទៀត ដែលស្ថិតនៅក្រោមអំណាចនៃអាជ្ញាធរបារាំង នៅក្រោយឆ្នាំ ១៨៦៣ នៅក្នុងល័ក្ខខ័ណ្ឌទាំងឡាយ ដែលបានសម្រេចកាត់ទឹកដីជាតិ ដែលមាននៅមុនកាលបរិច្ឆេទនេះត្រូវបានវិភាគដូចជាការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធមួយ ។

មានការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធនៅពេលដែលប្រតិបត្តិការកំណត់ព្រំដែន ត្រូវបានបង្ហាញជាផ្លូវការ និងនៅក្នុងរបៀបដែលភ័ន្តច្រឡំដូចជាមានការប្រកាសដ៏ងាយស្រួលនូវច្បាប់ទាំងឡាយដែលមានស្រាប់ (ដែលមានជាញឹកញាប់នៅក្នុងករណីនេះ) ។

មានការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធជាពិសេសទៅទៀត នៅពេលដែលអាជ្ញាធរបារាំងបានប្រកាសយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា សកម្មភាពរបស់ពួកគេមានអានុភាព ដើម្បីភ្ជាប់ទឹកដីកម្ពុជា ទៅអង្គភាពផ្សេងៗទៀត នៅឥណ្ឌូចិន (អនុក្រឹត្យរបស់អគ្គទេសាភិបាលចុះថ្ងៃទី១៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩០៥ ដោយបានភ្ជាប់ Muongs (ស្រុក) ផ្សេងៗរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ទៅឲ្យខេត្តបាសាក់ អនុក្រឹត្យទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីន ចុះថ្ងៃទី២២ កក្កដា ១៨៩៣ ដែលបានទទួលវិញ នៅក្នុងបន្ទុករបស់ខ្លួន ដោយអនុក្រឹត្យរបស់អគ្គទេសាភិបាលចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩១៤) ។

នៅទីបញ្ចប់ មានការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធ នៅពេលដែលគេមកប្រជុំនៅក្នុងការធ្វើការកែតម្រូវដែលមានគោលបំណងវិលត្រឡប់ទៅរកសភាពនៃការទាមទារពីមុន

ដែលស្ថិតនៅលើការអះអាង ភូតកុហក (ចំរៀកដីរវាងផ្លូវទាំងពីរ ហាទៀន - យ៉ាំងថាញ់ (Hatien Giang Thanh) ។

នៅក្នុងសម្មតិកម្មទាំងអស់នេះ យើងស្ថិតនៅចំពោះមុខនៃការបញ្ចូលជា ឧបសម្ព័ន្ធ ដែលធ្វើឡើងដោយមហាអំណាចអ្នកការពារ ដើម្បីជាគុណប្រយោជន៍ ផ្ទាល់របស់ខ្លួន ឬក៏ដើម្បីជាគុណប្រយោជន៍របស់ប្រទេសដែលស្ថិតនៅក្រោមការពារ ផ្សេងទៀត នៅសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន ដែលយើងនឹងបានឃើញថា វានឹងប៉ះពាល់ដល់ឧបសគ្គគតិយុត្តទាំងឡាយ ដែលផ្តល់នូវសុពលភាពគួរឲ្យសង្ស័យ ហើយនៅសភាពនៃមូលហេតុទាំងអស់ ដែលវានឹងបាត់ក្នុងពេលនៃការដោះលែងពីអាណានិគម ។

១ – ការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធតើអាចទៅរួចដែរឬទេ ?

នៅទីនេះ គេត្រូវតែវែកញែករវាងការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធពិតប្រាកដ ដែលបានធ្វើឡើង ដោយប្រទេសបារាំង នូវភាគតូចនៃទឹកដីកម្ពុជា ទៅឲ្យអាណានិគមកូសាំងស៊ីន នឹងការកំណត់ឲ្យទៅប្រទេសអណ្ណាម និងប្រទេសលាវ នូវទឹកដីកម្ពុជា ដែលធ្វើឡើងដោយប្រទេសបារាំង ។ ការពិតចំពោះបញ្ហាទី១ នេះ គេបានជួបគន្លាមួយនៃច្បាប់អន្តរជាតិ ជាក់លាក់ដែលមកពង្រីងការពិចារណាជាទូទៅ ។

ក) ភាពមិនអាចទៅរួច នៃការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធនូវភាគតូចនៃទឹកដីកម្ពុជាទៅឲ្យកូសាំងស៊ីន

បញ្ហានេះ ចេញមកពីតម្រូវការនៃសន្ធិសញ្ញាបារាំង សៀម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៨៦៧ ។

យើងបានយកធ្វើជាសំអាងរួចហើយ នូវសន្ធិសញ្ញានេះនៅក្នុងទឡ្ហីករណ៍ទីមួយរបស់យើង ប៉ុន្តែដើម្បីធ្វើការដកហូតតែមួយគត់នូវការទាមទាររបស់ពួកគេ ដែលប្រទេសបារាំងអាចនិងចង់បង្កើតរវាងប្រទេសកម្ពុជា និងកូសាំងស៊ីននោះគឺគ្មានអ្វីក្រៅពីព្រំដែនរដ្ឋបាលនោះឡើយ ។

ប៉ុន្តែបើសិនជាគេបដិសេធនូវការវិភាគទី១មួយនេះ យើងបានឃើញរួចហើយ គេបានបង្ខិតបង្ខំ ដើម្បីឲ្យប្រាប់លក្ខណៈនៃការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធ ការផ្ទេរទឹកដី ដែលបានធ្វើឡើង ដើម្បីធ្វើឲ្យខូចប្រយោជន៍ដល់ប្រទេសកម្ពុជា ប៉ុន្តែបញ្ហានេះ គឺជុយទៅ

នឹងការសន្យាជាអន្តរជាតិ ដែលប្រកាន់យកដោយប្រទេសបារាំងនៅក្នុងឆ្នាំ ១៨៦៧ ។ មានការរំលោភទៅលើវិន័យជាវិជ្ជមានមួយនៃច្បាប់អន្តរជាតិ ដែលសារៈសំខាន់ត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយប្រទេសបារាំង នៅក្នុងកាលៈទេសៈផ្សេងៗទៀត (cf.Affaire de l'ile de Catrey) ។

ខ) ភាពមិនអាចទៅរួចនៃការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធ (ប៉ះពាល់ដល់បូរភាពទឹកដីកម្ពុជា) ដោយផ្សេងទៀតនឹងសន្ធិសញ្ញា ឆ្នាំ ១៨៦៣

១ – ភាពមិនអាចប៉ះពាល់បាននៃការគាំទ្រទឹកដី របស់អាណាព្យាបាលសន្ធិសញ្ញានៃអាណាព្យាបាលមានផលគ្រាន់តែ ដើម្បីផ្ទេរទៅឲ្យមហាអំណាចជាអ្នកការពារ កាន់កាប់នូវសមត្ថកិច្ចមួយចំនួនរបស់រដ្ឋ ដែលត្រូវការពារ ប៉ុន្តែសមត្ថកិច្ចទាំងនេះ ត្រូវបំពេញនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃទឹកដី ដែលមានស្រាប់នៅក្នុងពេលនៃការចុះហត្ថលេខាលើសន្ធិសញ្ញា ។ សន្ធិសញ្ញានៃអាណាព្យាបាល មិនបាននាំទៅដល់លទ្ធភាពសម្រាប់មហាអំណាចអ្នកការពារ ដើម្បីកែប្រែជាឯកតោភាគី នូវវិសាលភាពនៃទឹកដីដែលស្ថិតនៅក្រោមការការពារនោះឡើយ ។ ប្រាកដហើយ ភាពមិនអាចប៉ះពាល់បាននៃទឹកដីរបស់រដ្ឋដែលស្ថិតនៅក្រោមការការពារ ដែលជាលទ្ធផលនៃសភាពការណ៍នេះ មិនមែនដាច់ខាតនោះឡើយ ហើយមហាអំណាចអ្នកការពារដែលជាអ្នកតំណាងឲ្យរដ្ឋដែលស្ថិតនៅក្រោមការការពារនៅក្នុងទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិនោះ អាចយល់ព្រមនូវការធ្វើពលីកម្មខ្លះ ការបោះបង់ទឹកដីខ្លះនៅក្នុងនាមនៃប្រទេសដែលស្ថិតនៅក្រោមការការពារ ប៉ុន្តែគេនៅតែត្រូវឲ្យការបោះបង់ទាំងនេះ មិនមានសញ្ញានៃការមិនទទួលស្គាល់ដោយចេតនា នូវកាតព្វកិច្ច នៃការការពារដែលធ្លាក់ទៅលើអ្នកការពារនោះឡើយ ។ នេះហើយគឺជាករណីនៅក្នុងរឿងនេះ ។

២ – មោឃៈភាពនៃការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធ គឺជាលទ្ធផលនៃកាតព្វកិច្ច នៃការការពារ ការបាត់បង់ទឹកដី ដែលប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលរងនោះ គឺជាលទ្ធផលនៃសេចក្តីសម្រេចទាំងឡាយ ដែលតាមការពិត គឺធ្វើឡើងជាឯកតោភាគី ដោយប្រទេសបារាំង ដោយគ្មានសំណងពិតប្រាកដសម្រាប់ព្រះរាជាណាចក្រដែលស្ថិតនៅក្រោមការការពារនោះឡើយ បាននិងបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធទៅឲ្យកូសាំងស៊ីន នូវទឹកដី

កម្ពុជា ឬក៏បានកំណត់ទឹកដីទាំងនោះទៅឲ្យប្រទេសលាវ ឬទៅឲ្យប្រទេសអណ្ណាម ។ នៅក្នុងកិច្ចប្រតិបត្តិការទាំងនេះ មិនដែលមានផលប្រយោជន៍ណាមួយរបស់ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានការពារនោះទេ ហើយការខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងអស់របស់អាជ្ញាធរជាអ្នកការពារបានសំដៅនោះ ជួនកាល ដើម្បីបិទបាំងនូវចរិតពិតប្រាកដនៃប្រតិបត្តិការ ជួនកាលដើម្បីធ្វើឲ្យទទួលយកដោយអាជ្ញាធរខ្មែរដែលគ្មានអាវុធ ។ ការទាមទាររបស់ប្រជាជនអណ្ណាម ឬក៏ការលោភលន់របស់អ្នកគ្រប់គ្រងបារាំង គឺតែងតែមានប្រៀបលើការពិចារណាទៅលើផលប្រយោជន៍របស់កម្ពុជា ។ នៅក្នុងល័ក្ខខ័ណ្ឌទាំងនេះគេអាចសន្និដ្ឋានថា ការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធបានសម្រេចដែលវាជុយទៅនឹងកាតព្វកិច្ចនៃការការពារដែលធ្វើឲ្យសន្ធិសញ្ញាឆ្នាំ ១៨៦៣ ក្លាយទៅជាគ្មានតម្លៃ ។

២ – ការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធនិងការដោះលែងពីអាណានិគម

ការដោះលែងពីអាណានិគមត្រូវបានធ្វើវិភាគដូចជា ការលុបចោលមួយនៃការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធទឹកដី ដែលធ្វើឡើងដោយមហាអំណាចអាណានិគមនៅក្នុងពេលនៃការធ្វើសញ្ញ័យ ។ ដូច្នេះការលុបចោលនេះត្រូវតែនាំទៅរកដោយចាំបាច់ នៅគ្រប់វិធានការទាំងអស់នៃលទ្ធភាពប្រគល់ឲ្យនៅក្នុងសភាពពីមុន ជាពិសេសនៅពេលដែលការធ្វើអាណានិគមបានចាប់កើតមានរូបរាង ដូចជាករណីសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសវៀតណាម ការលេបយកប្រជាជាតិដែលវាអត្ថិភាពនៅមុនការធ្វើអាណានិគម ។

ដូច្នេះការដោះលែងពីអាណានិគម នៃឥណ្ឌូចិន មានរួមបញ្ចូលនូវការធ្វើឲ្យដូចដើមវិញនូវឯករាជ្យរបស់ពួកគេ ចំពោះរដ្ឋទាំងឡាយ ដែលបានបង្កើតសហព័ន្ធនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃព្រំដែនទឹកដីពីមុនរបស់ពួកគេ ។ ការដោះលែងពីអាណានិគមរួមបញ្ចូលនូវការធ្វើឲ្យដូចដើមឡើងវិញ នៅវៀតណាមនូវទឹកដីចាស់របស់ខ្លួន ដែលប្រែក្លាយទៅជាខេត្តរបស់បារាំង លើកលែងតែផ្នែកនៃទឹកដីខ្មែរ ដែលត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងខេត្តទាំងនេះ នៅក្នុងអំឡុងសម័យអាណានិគម ។

គោលការណ៍នៃការដោះលែងពីអាណានិគមផ្ទាល់មិនអាចស្រុះស្រួលចិត្តចំពោះការផ្ទេរទៅឲ្យរដ្ឋថ្មីមួយ (ក្នុងរឿងនេះ គឺប្រទេសវៀតណាម) នូវទឹកដីដែលត្រូវបាន

ផ្តាច់ចេញពីប្រទេសជិតខាងរបស់ខ្លួន នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធ នោះ ។ គេបានឃើញនូវអំពើអាក្រក់នៅលើផែនការនៃគោលការណ៍ទាំងឡាយ តើគេនឹងអាចធ្វើតាមបែបផ្សេងបានដូចម្តេច ។

៣ – សភាពខុសគ្នានៃសភាពការណ៍ច្បាស់លាស់

បើសិនជាគោលការណ៍ទាំងឡាយ ដឹកនាំទៅរកការយល់ព្រមនូវមោទនភាពដោយមិនអាចប្រកែកបាននូវការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធ ដែលទទួលរងដោយប្រទេសកម្ពុជា និងការទាមទារនូវការធ្វើឲ្យដូចដើមឡើងវិញ ទៅលើផែនការប្រតិបត្តិ គេបានប៉ះទង្គិចទៅនឹងការលំបាកមួយចំពោះភាពមិនច្បាស់លាស់នៃព្រំដែនកាលពីពេលមុន ចំពោះគំនូសព្រំដែនអាណានិគម ។ ប៉ុន្តែភាពមិនច្បាស់លាស់នេះ គ្រាន់តែសម្រាប់បម្រើនូវលេស ដើម្បីរក្សានូវសភាពការណ៍អាណានិគម ដើម្បីធ្វើឲ្យខូចប្រយោជន៍ដល់ប្រទេសកម្ពុជា ។

ក) តាមរបៀបជាទូទៅ ការប៉ះពាល់ចំពោះច្បាប់ទាំងឡាយរបស់ប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការបង្កើតព្រំដែនដែលប្រកាសថា ជាការទាមទារដោយត្រឹមត្រូវជាលទ្ធផលដោយមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ច្បាស់លាស់ស្តីអំពីលក្ខណៈទាំងអស់នៃព្រំដែននៃការសិក្សា ដែលយើងបានធ្វើ ដើម្បីឲ្យគេអាចទាមទារដោយត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់នូវការបើកការចរចាសំដៅបង្កើតតាមរបៀបសមតា នូវព្រំដែនទាំងនេះនៅលើមូលដ្ឋាននៃច្បាប់របស់ប្រទេសនីមួយៗ ។

ខ) ម្យ៉ាងទៀត វាជាផ្នែកព្រំដែនដែលទទ្ធិករណ៍នៃភាពមិនច្បាស់លាស់នៃព្រំដែនពីមុននេះ ចំពោះការធ្វើអន្តរាគមន៍របស់អាណានិគមថែមទាំងមិនអាចត្រូវបានសំអាងលើផងនោះ គឺជាផ្នែកទាំងឡាយដែលព្រំដែនត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅពេលក្រោយមកទៀត ចំពោះការធ្វើស្ថិរភាពភាវូបនីយកម្មអាណានិគម ដោយការដាក់ធ្វើជាមូលហេតុជាឯកតោភាគី ជាមួយនឹងមធ្យោបាយ ដោយគតិយុត្ត ដែលមិនមាននិងបេះតែសង្ស័យខាងផ្លូវចិត្ត នូវការបែងចែកទីមួយនូវសមត្ថកិច្ចទឹកដី ដែលធ្វើឡើងដោយប្រទេសបារាំង ។ ផ្នែកទាំងនេះដែលកុសលនៃការបង្កើតច្បាប់នៃប្រទេសកម្ពុជាបានលេចឡើងជាមួយនឹងកម្លាំងពិសេសមួយ គឺ :

ក) ផ្នែកនៃខ្សែបន្ទាត់ ហាទៀន-យ៉ាង ថាញ់

ខ) ផ្នែកនៃស្រុកទាំងឡាយនៅ ថាញ់ អាន, គូ អាន, មិញ ង៉ាយ, ក្វាងឡើយ ឡុក និញ និង ភឿក ឡេ ។

តំបន់ទាំងឡាយដែលទាមទារដោយប្រទេសកម្ពុជា គឺជាតំបន់ដែលមានប្រជាជនខ្មែររស់នៅដោយមិនអាចប្រកែកបាន តំបន់ទាំងនោះត្រូវបានប្រជាជនរស់នៅ និងនៅតែរស់នៅដោយប្រជាជនខ្មែរ ដែលប្រជាជនទាំងនោះនៅមុនការបង្កើតអាណាព្យាបាល និងនៅក្នុងអំឡុងបណ្តាទសវត្សរ៍ទីមួយ នៃសម័យអាណានិគម គឺគ្រប់គ្រងដោយអាជ្ញាធរកម្ពុជា ភាពនៅរួមរបស់ពួកគេនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយច្បាស់លាស់ ដោយប្រទេសបារាំង ជួនកាលនៅក្នុងអនុក្រឹត្យនៃការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធ ជួនកាលនៅក្នុងផែនទីដែលបង្កើតឡើងដោយអាជ្ញាធរបារាំងផ្ទាល់ ជួនកាលនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការកំណត់ព្រំដែនលើកទីមួយ ។ គឺដោយសារសកម្មភាពរំលោភ ហើយដែលអមដោយឧបាយកលបន្លំលួចផងនោះហើយដែលតំបន់នោះត្រូវបានបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធ ដោយប្រទេសបារាំងទៅក្នុងទឹកដីអាណានិគមកូសាំងស៊ីន ។

III - ជំហរនៅទីបញ្ចប់

នៅទីបំផុតការដាក់ធ្វើជាមូលហេតុនូវព្រំដែនបច្ចុប្បន្នរបស់ប្រទេសកម្ពុជាដែលមិនត្រូវបានកំណត់ដោយសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិនោះ គឺជាការចាំបាច់មួយនៃគតិយុត្តដាច់ខាត និងជាតម្រូវការចំបងនៃការវិលត្រឡប់ទៅរកឯករាជ្យ ។

- វាជារបៀបទូទៅមួយ បើសិនជាគេយល់ព្រមនូវអ្វីដែលយើងបានគិតថា វាមិនដែលមានព្រំដែនអន្តរជាតិពិតប្រាកដជាមួយប្រទេសទាំងឡាយ នៃអតីតសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន ប៉ុន្តែគ្រាន់តែជាសេចក្តីសម្រេចរដ្ឋបាល ដែលបានប៉ះពាល់ដល់បូរណភាពទឹកដីកម្ពុជា ។ នៅក្នុងសម្មតិកម្មនេះ ព្រំដែនពិតប្រាកដនៅតែស្ថិតនៅដើម្បីគូសតទៀត និងមិនអាចគ្រាន់តែជាលទ្ធផល នៃការចរចាដោយសេរីមួយរវាងភាគីជាសាមីនោះទេ ។

- វាស្ថិតនៅក្នុងវិធានការដែលគេអះអាងថា ប្រទេសបារាំងបានបង្កើតនូវព្រំដែន

ពិតប្រាកដ ព្រោះថាគេបានឃើញនៅពេលនោះ នៅចំពោះមុខនៃការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធអាណានិគមនូវទឹកដីកម្ពុជា ។ វានឹងជាបរមតិ ដែលយល់ព្រមថា ការផ្ទេរទៅឲ្យតតិយរដ្ឋ (រដ្ឋទី៣) អាចមានផល ដើម្បីធ្វើឲ្យរួចពីការដោះលែង ពីអាណា និគម ។ ជាពិសេសបើសិនជា តតិយរដ្ឋទាំងនេះ គឺខ្លួនឯងផ្ទាល់ជារដ្ឋ ដែលបានដោះលែងពីអាណានិគម ។

ត្រង់ចំណុចនេះ ការដោះលែងពីអាណានិគម មានតម្រូវការពីរគឺការសងមកវិញទាំងអស់ និងជាបន្ទាន់នូវទឹកដីដែលមានកំណត់ព្រំដែនយ៉ាងច្បាស់ ដែលត្រូវបានដណ្តើមយកពីប្រទេសកម្ពុជា នៅពេលក្រោយ ចំពោះការបែងចែកទឹកដីលើកទីមួយដែលយល់ព្រមដោយមហាអំណាចអាណានិគម ។

ការកំណត់ព្រំដែនថ្មី តាមផ្លូវចរចាស្តីពីព្រំដែនទីមួយដែលនៅក្រោមម្លប់នៃលិខិតដែលមានប្រកាសបានកាត់យកចេញពីប្រទេសកម្ពុជា ។

គាំទ្រភាពផ្ទុយ គឺជាជំហរមួយដែលមិនអាចទប់ទល់បាន ។ នៅត្រង់ចំណុចនេះ មានតែលទ្ធភាពសមហេតុសមផលពយ៉ាង ដែលបានផ្តល់ទៅឲ្យវៀតណាម ។

ក) អះអាងរួមគ្នាស្តីពី ការប្រព្រឹត្តរបស់អាណានិគម ដែលអាចប្រកែកបាន និងទទួលខុសត្រូវលើមរតករបស់ខ្លួន គឺមរតករបស់ខ្លួនទាំងអស់ ។

ខ) ផ្តន្ទាទោស នូវការអនុវត្តទាំងឡាយរបស់អាណានិគម ដែលខ្លួនបានទាមទារម្យ៉ាងទៀតថា មានការឈឺចាប់ និងផ្តល់ដោយឯកឯងចំពោះកិច្ចព្រមព្រៀងទាំងឡាយដើម្បីដោះលែងពីអាណានិគម នូវទឹកដីដែលដកយកចេញពីអធិបតេយ្យភាពរបស់ ខ្មែរដោយអយុត្តិធម៌ ។

គ) ទទួលស្គាល់ជាកណ្តាល និងគ្មានការលំអៀងទាល់តែសោះថា បារាំងមិនបានកាត់ផ្តាច់ មិនបានទាមទារ ដើម្បីកាត់ផ្តាច់នូវបញ្ហាអធិបតេយ្យភាពទឹកដីដែលជារបស់បរទេសនោះទេ ចំពោះក្តីកង្វល់របស់ខ្លួន និងផ្តល់ឲ្យមានការចរចា ដើម្បីបង្កើតនូវព្រំដែនអន្តរជាតិពិតប្រាកដ នៅលើមូលដ្ឋាននៃការគោរពច្បាប់គ្មានអាជ្ញាយុកាលនៃរដ្ឋទាំងពីរ ។ គឺដំណោះស្រាយចុងក្រោយនេះហើយ ដែលយើងប្រាថ្នាចង់បាននិងអាកប្បកិរិយាដែលនៅក្នុងនោះ យើងមិនបានលាក់ទុកនូវចំណូលចិត្តរបស់យើងនោះទេ ។

តារាងសរុប

ផ្នែកនៃព្រំដែន	ការបាត់បង់របស់ប្រទេសកម្ពុជា	ប្រតិបត្តិការរៀបចំជាមុនចំពោះការបង្កើតព្រំដែន	ច្បាប់គតិយុត្តនៃការសន្ធតបារាំង-ខ្មែរ	ច្បាប់ផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្មែរ	ច្បាប់ឯកតោភាគីរបស់បារាំង	ប្រតិបត្តិការសម្ភារៈដើម្បីផ្តើមដាក់	ការតវ៉ារបស់កម្ពុជា
ត្រើយខាងឆ្វេងនៃទន្លេមេគង្គ (រវាងទន្លេនេះនិងប្រភពDer-Hoyt)	-ទឹកដីនៃអតីតស្ទឹងការដ្ឋានដារឡាក់	ដោយផ្ទាល់ : គ្មានដោយប្រយោល : ការងាររបស់បេសកកម្ម Doudart de Lagrée ដើម្បីបង្កើតច្បាប់នៅប្រទេសកម្ពុជានៅលើមូលដ្ឋានដែលតំបន់ទាំងនេះត្រូវបានសងមកវិញដោយប្រទេសសៀម (មិនទទួលស្គាល់តាមគំនូសបច្ចុប្បន្ន) -ការបែងចែកដោយរំលោភដែលជាលទ្ធផលនៃបំណងដើម្បីបង្កើតនូវមណ្ឌលរដ្ឋបាលរួបរួមគ្នានៅតំបន់ខ្ពស់ ។	គ្មាន	គ្មាន (១)	-អនុក្រឹត្យរបស់ G-G ចុះថ្ងៃទី២-១១-១៨៩៩ ដើម្បីបង្កើតស្ទឹងការដ្ឋានដារឡាក់ភ្ជាប់ទៅប្រទេសលាវ ។ -អនុក្រឹត្យរបស់G-G ចុះថ្ងៃទី២១-១១-១៩០៤ភ្ជាប់ដារឡាក់ទៅឲ្យរដ្ឋការរបស់លោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៅអណ្ណាម -អនុក្រឹត្យរបស់ G-G ចុះថ្ងៃទី៣០-៤-១៩២៩ ដែលឲ្យសច្ចាប័នដោយក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី១២-៤-១៩៣២ ស្តីអំពីការបញ្ចូលទៅឲ្យអណ្ណាមនូវខេត្តដារឡាក់	?	អគ្គទេសាភិបាល P.Beau បានឲ្យការណ៍នៅក្នុងឆ្នាំ១៩០៥ថា "រដ្ឋាភិបាលនិងប្រជាជនកម្ពុជាបានធ្វើការតវ៉ានៅគ្រប់កាលៈទេសៈទាំងអស់ដែលគេនឹងបានឃើញដោយក្តីសប្បាយរីករាយនូវការត្រឡប់មកវិញនូវសភាពធម្មតា" (i.e. ការសងមកឲ្យប្រទេសកម្ពុជានូវទឹកដីខ្មែរនៅត្រើយខាងស្តាំនៃទន្លេមេគង្គដែលសៀមបានយកនៅក្នុងឆ្នាំ ១៨៩៣) ។
ត្រើយខាងស្តាំនៃទន្លេមេគង្គ (នៅចន្លោះទន្លេនេះនិងភ្នំដងរែក) ។	- ស្រុក - ជុន ចុង - ប៉ា សា - ស៊ូ យូម - អ៊ូ ធូម - មូឡាពូណុក - សាជាង់កូហ៊្វា	-ដោយប្រយោលៈ ការងាររបស់បេសកកម្ម Doudart de La grée (cf ខាងលើ) មិនទទួលស្គាល់តាមគំនូសបច្ចុប្បន្ន	គ្មាន	គ្មាន (១)	-អនុក្រឹត្យរបស់ G-G ចុះថ្ងៃទី១២-៣-១៩០៥ -អនុក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី ១៦-៥-១៩០៥ ស្តីពីការភ្ជាប់ស្រុកនានារបស់ប្រទេស	?	? (១)

	-សេឡាមច៉ាវ				កម្ពុជាទៅឲ្យខេត្តបាសាក់ (លាវ)		
ព្រៃដែនវាំង តាន អាន - ត្រាង បាង និង តែនិញមួយ-ផ្នែក និងស្វាយ វៀង,ព្រៃវែង, កំពង់ចាមមួយផ្នែកទៀត ។	-ទឹកដីទាំងអស់នៅខាងជើងប៉ុស្តិ៍តែនិញជាពិសេសចុង-ចាដែន,បឹង, ជ្រូម,ស្រុកត្រាញ់ -ចំរៀកដីទាំងពីរដែលចាប់បញ្ចូលមួយផ្នែកវាំងព្រៃដែនបច្ចុប្បន្ននិងទន្លេវ៉ៃគោខាងកើត,មួយផ្នែក	ដោយផ្ទាល់:របាយការណ៍ឯកតោភាគីរៀបចំឡើងនិងគំនិតផ្តួចផ្តើមដោយអាជ្ញាធររបស់បារាំងនៅកូសាំងស៊ីន ។	គ្មាន (អនុសញ្ញាចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៨៧៣ ផ្តល់សច្ចាប័ននៅពេលក្រោយនៃគំនូសដែលបានបង្កើតឡើង ។	គ្មាន	សេចក្តីសម្រេចរបស់G-R កូសាំងស៊ីនចុះថ្ងៃទី៩-៧-១៨៧០ , **៧/** បញ្ជាក់អំពីការបោះគោលដីដែលធ្វើឡើងរវាងបង្គោលលេខ១១ និង លេខ១៦ **៦/** គ្រោងទុកជាមុនអំពីការបោះគោលដីថ្មីចាប់ពីបង្គោលលេខ១៧ ដែលបានយល់ព្រមដោយព្រះ	ដោយមានការចូលរួមរបស់ស្នងការកម្ពុជានៅក្នុងឆ្នាំ ១៨៧០សម្រាប់ផ្នែកដែលផ្តល់សច្ចាប័នដោយសេចក្តីសម្រេចចុះថ្ងៃទី ៩ - ៧ - ១៨៧០ ដោយគ្មានការចូលរួមពីភាគីខ្មែរ និងទៅតាមការចង្អុល	ការតវ៉ារបស់អាជ្ញាធររដ្ឋបាលបឹងជ្រូម ។ ការបដិសេធការធ្វើសហប្រតិបត្តិការរបស់ស្នងការកម្ពុជា នៅក្នុងអំឡុងពេលកាត់យកទឹកដីនៅឆ្នាំ ១៨៧០ ការតវ៉ារបស់ព្រះមហាក្សត្រនៅពេលដែលព្រះអង្គបានដឹងឮលទ្ធផលការងារ

	ទៀតវាំងព្រៃដែនបច្ចុប្បន្ននិងទន្លេវ៉ៃគោខាងលិច ។				មហាក្សត្រនៃប្រទេសកម្ពុជា ។	បង្ហាញរបស់អ្នកស្រុកអណ្តូមចាប់ពីបង្គោលលេខ ១៧ ។	បោះគោលដី ។
ព្រៃដែនវាំងធូយ៉ូវម៉ូតមួយផ្នែក កំពង់ចាមនិងក្រចេះមួយផ្នែក ។	ស្រុក : - ថាញ់អាន ,- គូអាន, - មិញ ង៉ាយ , - ឡុក និញ , - ភ្នៀក ឡេ , - ក្វាង ឡើយ	ដែនទីដែលគូរឡើងជាឯកតោភាគីដោយផ្នែកភូមិសាស្ត្ររបស់ G.G នៅឆ្នាំ ១៨៩០ ។ - ការបំបាត់ចោលដោយវិលោភតាមបញ្ជារបស់G.G (អគ្គទេសាភិបាល) de Lannessan នូវបង្គោលលេខ១១ ដែលរៀបចំឡើង	គ្មាន	ព្រះរាជប្រកាសចុះថ្ងៃទី១២ ខែមីនា ឆ្នាំ ១៩១៤	-អនុក្រឹត្យវិលោភរបស់ទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីនចុះថ្ងៃទី២២-៧-១៨៩៣ -អនុក្រឹត្យរបស់ G.G ចុះថ្ងៃ៣១-៧-១៩១៤ ផ្តល់សច្ចាប័នដោយក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២០-៩-១៩១៥ ដោយធ្វើនិយតកម្មតាម	ធ្វើឡើងដោយឯកតោភាគីពីអាជ្ញាធរបារាំង	ការចលាចលនិងការបះបោររបស់ប្រជាជនកម្ពុជាដែលត្រូវបានបញ្ចូលជាឧបសម្ព័នដោយវិលោភ ។ ការតវ៉ាដោយហិង្សារបស់លោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់ de Verneville និយាយក្នុងនាម

		នៅក្នុងឆ្នាំ ១៨៧០ ដែលត្រូវដាក់ សញ្ញាការចេញ ដំណើរព្រំដែន ។ – ការងាររបស់ គណៈកម្មការ ចម្រុះឆ្នាំ១៩១០ ដែលទប់ការពិនិត្យ កត់ត្រានូវសភាព នៃការពិតដែលជា លទ្ធផលនៃការ រំលោភរបស់ កូសាំងស៊ីន ។			ការពិតនូវការ រំលោភទាំងឡាយ ដែលធ្វើឡើងតាម ទម្លាប់ពីមុន ។		អាជ្ញាធរកម្ពុជា។
ព្រំដែនរវាង.... .... មួយផ្នែក	– ត្រាដី , ចុង ចាដែន,បឹងជ្រូម ,ស្រុកត្រាញ់ –	ដោយផ្ទាល់ : របាយការណ៍របស់ ចារំង នៅកូសាំង ស៊ីន ។	អនុសញ្ញាជា ឯកតោភាគី នៃគំនូសព្រំ ដែនដែលបាន	គ្មាន	គ្មាន.................. .... ៧........ការបោះ	ដោយមាន ការចូលរួម....	ការទាមទារ របស់ ព្រះមហា ក្សត្រ.............. ....

– ស្វាយរៀង – ព្រៃវែង និង កំពង់ចាម មួយផ្នែកទៀត	ចំរៀកដីទាំង២ ដែលរាប់បញ្ចូល មួយផ្នែករវាង ព្រំដែនបច្ចុប្បន្ន និងទន្លេវ៉ៃគោ ខាងកើតមួយ ផ្នែកទៀតរវាង ព្រំដែនបច្ចុប្បន្ន និងទន្លេ វ៉ៃគោ ខាងលិច		បង្កើតឡើង ។		គោលដីដែលរៀបចំ ឡើងរវាងបង្គោល លេខ១១និងលេខ១៦ ៧ ការគ្រោងទុក ជាមុននូវការបោះ គោលដីថ្មីចាប់ពី បង្គោលលេខ១៧ ដែលយល់ព្រម ដោយព្រះមហា ក្សត្រប្រទេស កម្ពុជា ។	ផ្តល់សច្ចាប័ន ដោយសេចក្តី សម្រេចចុះថ្ងៃ ទី៩–៧–១៨៧០ ដោយគ្មានការ ចូលរួមពីភាគី ខ្មែរនិងនៅលើ ការចង្អុលបង្ហាញ របស់អ្នកស្រុក អណ្តាមចាប់ពី បង្គោលលេខ១៧។	ព្រះរាជតវ៉ានៅ ពេលដែលត្រូវ បានស្គាល់លទ្ធ ផលនៃការងារ បោះគោលដី ។
ព្រំដែនរវាង ធ្លយ៉ូវម៉ូតមួយ ផ្នែកកំពង់ចាម និងក្រចេះមួយ ផ្នែកទៀត	ស្រុក : – ថាន់ អាន , – គូ អាន , – មិញ ង៉ាយ , – ឡុក និញ ,	ដែនទីដែលគូរជា ឯកតោភាគីដោយ ក្រុមការងារភូមិ សាស្ត្ររបស់ G.G នៅឆ្នាំ ១៨៩០ – ការបំបាត់ចោល	គ្មាន	ព្រះរាជប្រកាស ចុះថ្ងៃទី១២ ខែ មីនាឆ្នាំ១៩១៤	–អនុក្រឹត្យរំលោភ របស់ទេសាភិបាល កូសាំងស៊ីន ចុះ ថ្ងៃទី ២២ – ៣ – ១៨៩៣ អនុក្រឹត្យ របស់ G.G ចុះថ្ងៃ	ជាឯកតោភាគី ដោយអាជ្ញាធរ បារាំង	ការចលាចលនិង ការបះបោររបស់ ប្រជាជនកម្ពុជា ដែលត្រូវបាន បញ្ចូលជាឧប សម្ព័ន្ធដោយ

	- ភ្ជើក ឡេ - ក្វាង ឡើយ	ដោយវិលោភតាមបញ្ញារបស់ G.G de Lannessan នូវបង្គោលលេខមួយដែលរៀបចំឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ ១៨៧០ ដែលត្រូវឲ្យសញ្ញានៃការចេញដំណើររបស់ព្រំដែន ។ -ការងាររបស់គណៈកម្មការចម្រុះនៅឆ្នាំ ១៩១០ ដែលទប់ការពិនិត្យកត់ត្រាសភាពនៃហេតុការណ៍ដែលជា			ទី៣១ ខែកក្កដា ១៩១៤ឲ្យសច្ចាប័នដោយក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២០-៩-១៩១៥ ដោយធ្វើនិយតកម្មហេតុការណ៍នៃការវិលោភដែលធ្វើឡើងតាមទម្លាប់ពីមុន		វិលោភ ។ ការតវ៉ាដោយហិង្សារបស់លោករ៉េស៊ីដង់ ជាន់ខ្ពស់ de Verneville ដែលនិយាយក្នុងនាមអាជ្ញាធរកម្ពុជា ។

		លទ្ធផលនៃការវិលោភរបស់កូសាំងស៊ីន ។					
ព្រំដែនរវាងចូវដុកនិងហាទៀនមួយផ្នែកព្រៃវែង,កណ្ដាល, តាកែវនិងកំពតមួយផ្នែកទៀត **៧/** ដំណាក់កាលទី១ **៧/** ការកែតម្រូវជាខាងក្រោយ – រវាងបង្គោល៨៣ទៅ ៨៨ – រវាងបង្គោល៨៨	- ត្រាជី , - ចំរៀកដីរវាងគំនូសព្រំដែនបច្ចុប្បន្ន និងព្រែកដីកវិញគេ - ខេត្តហាទៀន គ្មានការប្រៀបធៀបទៅនឹងដំណាក់កាលទី១ (ការដាំបង្គោល	ដោយផ្ទាល់ : របាយការណ៍ជាឯកតោភាគីរៀបចំឡើង និងតាមគំនិតផ្តួចផ្តើមដោយអាជ្ញាធរបារាំងនៅកូសាំងស៊ីន ។ ការងាររបស់គណៈកម្មការចម្រុះមួយ	អនុសញ្ញាចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៨៧៣ រវាងព្រះករុណានរោត្តម និងទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីន គ្មាន	គ្មាន គ្មាន (១)	គ្មាន អនុក្រឹត្យរបស់ G.G ចុះថ្ងៃទី ៦-១២-១៩៣៥	ដោយមានការចូលរួមរបស់ស្នងការកម្ពុជា	ការទាមទាររបស់ព្រះករុណានរោត្តមទៅអមឧត្តមនាវី de la Grandière

ទៅ១០៧ (កោះគគីរ) – រវាងជាយនៃ ខ្សែទូរលេខយ៉ាង ចាញ់–ហាទៀន	ដែលនៅក្នុងចន្លោះ)						
	កោះគគី		គ្មាន	ក្រមចុះថ្ងៃទី ២៩ ១០ ១៩៤២	អនុក្រឹត្យរបស់ G.G ចុះថ្ងៃទី ២៦-៧-១៩៤២		
	ឃុំ : – កោះចន្លុះ – សាគី	ដែនទីរំលោភទឹកដីខ្មែរគូរឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ១៨៩១ – ការផ្ញើរទុកសម្រាប់ច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជារបស់គណៈកម្មការឆ្នាំ ១៨៩៦ (មិនស្គាល់) – ការ	គ្មាន	ព្រះរាជប្រកាស ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមីនាឆ្នាំ១៩១៤	អនុក្រឹត្យរបស់ G- G ចុះថ្ងៃ ៣១-៧-១៩១៤		អាកប្បកិរិយាតវ៉ារបស់វ៉ាស៊ីងតោនបារាំងនិយាយក្នុងនាមអាជ្ញាធរកម្ពុជា ។

		បញ្ជាក់ដោយភូតកុហករបស់គណៈកម្មការឆ្នាំ១៩១១					
ព្រំដែនសមុទ្រ		-ការជជែករកខុសត្រូវរវាងអាជ្ញាធរបារាំង នៅកូសាំងស៊ីននិងនៅប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ១៩១៣	គ្មាន	គ្មាន	សារាចររបស់ G.G Brévié ចុះថ្ងៃ៣១-១-១៩៣៩		ការបញ្ជាក់មិនឈប់របស់អាជ្ញាធរខ្មែរ និងបារាំងអាណាព្យាបាលនៃអធិបតេយ្យភាពកម្ពុជាស្តីពីកោះទាំងឡាយ

(១) នៅក្នុងសភាពបច្ចុប្បន្ន នៃការស្រាវជ្រាវរបស់យើង តារាងលេខ ១

ច្បាប់គតិយុត្ត	ការប្រាប់លក្ខណៈជាក់លាក់	លក្ខណៈពិតប្រាកដនៃប្រតិបត្តិការ	លក្ខខ័ណ្ឌធ្វើអន្តរាគមន៍នៃច្បាប់	តម្លៃនៃច្បាប់ក្នុងនាមដែលវាទាមទារបង្កើតព្រំដែនអន្តរជាតិដែលគួរយកជាការបាន
អនុក្រឹត្យរបស់ G.G ចុះថ្ងៃទី៣០ - ៤- ១៩២៩	- ការបញ្ចូលដារឡាក់នៅក្រោមអធិបតេយ្យភាពអណ្ណាម - ការសងទូទាត់នៃការកំណត់ឲ្យប្រទេសលាវនូវទឹកដីស្ថិតនៅក្នុងចំណុចនៃរាជាធិរាជ(សាមឡើ)	- ការកំណត់ឲ្យប្រទេសអណ្ណាមនូវទឹកដីដែលយកចេញពីសៀមនៅក្នុងនាមច្បាប់នៃប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ ១៨៩៣	- ការបម្រុងនូវគណៈកម្មការស៊ើបអង្កេតនៅក្រោមអធិបតេយ្យភាពក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ Richard នៅឆ្នាំ ១៩២៧ ។ - មិនបានយកមកពិនិត្យពិចារណានូវច្បាប់នៃប្រទេសកម្ពុជាដែលបានសំអាងនៅក្នុងឆ្នាំ១៨៩៣។	ភាពជាមោឃ :- ចំពោះការខុសឆ្គងនៅលើមូលហេតុ : មិនមានទាំងការបញ្ចូលមិនមានទាំងការសងទូទាត់ និងការរំលោភដោយប្រយោលនៃអនុសញ្ញាបារាំង - សៀម ឆ្នាំ ១៨៩៣ ។
អនុក្រឹត្យរបស់ G.G ចុះថ្ងៃទី២១-០៣-១៩០៥	- ការកំណត់ព្រំដែនទឹកដីរវាងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងព្រះរាជាណាចក្របាសាក់ ។	- ការភ្ជាប់តាមរដ្ឋបាលទៅឲ្យប្រទេសលាវ នូវទឹកដីដែលគេស្គាល់ថាជាទឹកដីកម្ពុជា ។	- ការពិនិត្យពិចារណាតាមលំដាប់រដ្ឋបាលសុទ្ធសាធ ។	ភាពជាមោឃ: - ចំពោះភាពផ្ទុយគ្នារវាងឧបករណ៍គតិយុត្តទាំងពីរ និងការរំលោភ

អនុក្រឹត្យរបស់ G.G ចុះថ្ងៃទី ១៦-៥-១៩០៥	- ការភ្ជាប់ទៅឲ្យខេត្តបាសាក់នូវស្រុកកម្ពុជា		-មិនបានយកមកពិចារណាអំពីច្បាប់ទាំងឡាយរបស់កម្ពុជាដែលបានសំអាងប្រឆាំងសៀមនៅក្នុងអំឡុងការចរចាឆ្នាំ១៩០៤ ។	អនុសញ្ញាបារាំង-សៀម ចុះថ្ងៃទី ១៣-២-១៩០៤
សេចក្តីសម្រេចរបស់ទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីន ចុះថ្ងៃទី៩-៧-១៨៧០ ចុះក្នុងអនុសញ្ញា ថ្ងៃទី ១៥-៧-១៨៧៣ ឡើងវិញ ។	- ការកំណត់ព្រំដែននៅលើមូលដ្ឋានច្បាប់ដែលមានស្រាប់ (ច្បាប់ដែលមានការប្រកាស)។ - ការប្តូរ	- ការកំណត់ទៅឲ្យកូសាំងស៊ីន នូវទឹកដីកម្ពុជា	- ការងារជាឯកតោភាគីរបស់ភ្នាក់ងារបារាំង ។ - ការគំរាមប្រឆាំងមន្ត្រីកម្ពុជា ។	ភាពជាមោឃ : - ចំពោះការខុសឆ្គងស្តីពីច្បាប់របស់កម្ពុជា - ចំពោះការខុសឆ្គងស្តីពីមូលហេតុ (គ្មានការប្តូរ) - ចំពោះការរំលោភ - ចំពោះការរំលោភនៃសន្ធិសញ្ញាបារាំង-សៀម ឆ្នាំ១៨៦៧ ហាមឃាត់ការ

				បញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធទៅឲ្យកូសាំងស៊ីនទូទឹកដីកម្ពុជា។ -ចំពោះការមិនស្គាល់នៃច្បាប់របស់ប្រជាជនដែលចាត់ចែងដោយខ្លួនឯង (ការប្រឆាំងក្នុងស្រុក)
អនុក្រឹត្យរបស់ទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីនចុះថ្ងៃទី ២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៨៩៣ - តាមការណ៍ពិតយកទៅដាក់ឡើងវិញនៅក្នុងអនុក្រឹត្យរបស់ G.G ចុះថ្ងៃទី ៣១-០៧-១៩១៤ (នៅក្នុងមាត្រា៣របស់អនុក្រឹត្យនេះមានការទាក់ទងទៅនិងសង្កាត់ឡុកនិញ និង ភឿក ឡេ)	- ការប្រជុំឡើងវិញនៅក្នុងមណ្ឌលរដ្ឋបាលកូសាំងស៊ីនទូវសង្កាត់កម្ពុជា និង "ស្ទៀង" - ការកំណត់ព្រំដែននៅលើមូលដ្ឋាននៃច្បាប់ដែលមានស្រាប់ (ច្បាប់ដែលបានប្រកាស)	- អំពើរំលោភរបស់អាជ្ញាធរដែលគ្មានសមត្ថភាពទាំងស្រុង - ការឲ្យសច្ចាប័នទៅលើការដណ្តើមមួយដោយរំលោភ ។	- ការផ្លាស់ប្តូរកន្លែងបង្គោលព្រំដែនដោយរំលោភ ។ - ការរំលោភអំណាចដោយចង្អុលលក្ខណៈបង្កឲ្យមានចលាចល និងការបះបោរ ។ - យោបល់របស់គណៈកម្មការមួយដែលពិនិត្យកត់ត្រាសភាពនៃហេតុការណ៍ដែលលទ្ធផលនៃ	ភាពជាមោឃៈ - ចំពោះអសមត្ថភាពរបស់ទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីន (ច្បាប់ដែលពុំមានស្រាប់) - ចំពោះការបន្លំលួច (ផ្លាស់កន្លែងបង្គោលព្រំដែន) ។ -ចំពោះការរំលោភនៃសន្ធិសញ្ញាបារាំង,សៀម ឆ្នាំ ១៨៦៧ ។

			សកម្មភាពជាដាច់ការស្រាវជ្រាវច្បាប់របស់ភាគីទាំងឡាយ ។	- ចំពោះកំហុសធ្ងន់ (គណៈកម្មការពិនិត្យកត់ត្រាសភាពនៃហេតុការណ៍ជាដាច់ការស្រាវជ្រាវច្បាប់) ។ - ចំពោះភាពមិនអាចទៅរួចនៃការបញ្ជាក់ទូវច្បាប់ ។ គតិយុត្តិដែលមិនមាន ។ - ចំពោះការមិនទទួលស្គាល់នៃគោលការណ៍ច្បាប់របស់ប្រជាជនដែលត្រូវរៀបចំដោយខ្លួនឯង (ការបះបោរ) ។ -ចំពោះការមិនទទួលស្គាល់ទូវការទាមទារច្បាប់ផ្ទៃក្នុងរបស់បារាំង

				(ភាពចាំបាច់នៃច្បាប់មួយ ដើម្បីប្រកាសនូវការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធក្រោយឆ្នាំ ១៨៧៥) ។
អនុក្រឹត្យរបស់ G.G ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩១៤ (នៅក្នុងការរៀបចំរបស់ខ្លួនដែលទាក់ទងទៅនឹងខ្សែព្រំដែនហាទៀន យ៉ាងថាញ់) ។	- ការសងទៅឲ្យកូសាំងស៊ីននូវតំបន់ដែលត្រូវបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធតាមហេតុការណ៍ពិតដោយប្រទេសកម្ពុជា - ការប្តូរ (ដោយមិនបានបែងឲ្យច្បាស់) ។	- ការកាត់យកដោយសុទ្ធសាធ និងងាយស្រួលនូវទឹកដីកម្ពុជា ។	- ការអះអាងដោយភូតកុហកស្តីពីការផ្លាស់កន្លែងខ្សែទូរគមនាគមន៍ដែលបម្រើធ្វើជាខ្សែបន្ទាត់ព្រំដែន ។ - ការក្លែងដោយបន្លំនូវលទ្ធផលនៃគណៈកម្មការស៊ើបអង្កេតឆ្នាំ១៨៩៦។	ភាពជាមោឃៈ - ចំពោះការលួចបន្លំ - ចំពោះភាពមិនមាននៃមូលហេតុ ។ - ចំពោះការរំលោភសន្ធិសញ្ញា ឆ្នាំ ១៨៦៣ ។ - ចំពោះការមិនទទួលស្គាល់នូវការទាមទារនៃច្បាប់ផ្ទៃក្នុងរបស់បារាំង។
អនុក្រឹត្យរបស់ G.G ចុះថ្ងៃទី ៦-១២-១៩៣៥ ។	-ច្បាប់បញ្ជាក់អំពីគំនូសព្រំដែនដែលជាលទ្ធផលនៃអនុសញ្ញាឆ្នាំ១៨៧៣ ។			-Cf- តម្លៃនៃអនុសញ្ញាឆ្នាំ ១៨៧៣ ។
អនុក្រឹត្យរបស់ G.G ចុះ	- ការប្តូរ	- ការកាត់យកទឹកដីខ្មែរ	ការបំពេញចិត្តផ្តល់ឲ្យ	ភាពជាមោឃៈ

ថ្ងៃទី២៦-៧-១៩៤២ ។		ដោយគ្មានការសងទូទាត់គួរទទួលបាន - ការប្រឆាំងភាគីដែលស្ថិតនៅក្នុងច្បាប់របស់កម្ពុជារួចហើយ ។	តាមការទាមទាររបស់អណ្ណាម ។	- ចំពោះកំហុសធ្ងន់នៅលើមូលហេតុ : មិនមែនជាការសងទូទាត់ទេ ប៉ុន្តែគឺជាការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធ ។ - ភាពជាមោឃៈដែលមិនអាចទៅរួចចំពោះការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធនៃចំណែកតូចនៃទឹកដីកម្ពុជាដោយមូលហេតុនៃអនុសញ្ញាឆ្នាំ១៨៦៧។
សារាចររបស់Brévié ចុះថ្ងៃទី៣១-១-១៩៣៩	មិនដែលបានអះអាងទាមទាររៀបចំព្រំដែនទឹកដីឡើយ			

តារាងលេខ ២

I. អត្ថបទនៃឯកសារឧបសម្ព័ន្ធ

ឧបសម្ព័ន្ធ ១

អនុក្រឹត្យរបស់អគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន ចុះថ្ងៃទី៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩០៤ ភ្ជាប់មកឲ្យទឹកដីប្រទេសកម្ពុជានូវខេត្តស្ទឹងត្រែង (ប្រទេសលាវ) ។

(សៀវភៅកត់ហេតុការណ៍ជាផ្លូវការនៅឥណ្ឌូចិនថ្ងៃទី១៥ខែធ្នូឆ្នាំ១៩០៤ទំព័រ១៥០០) ។

អគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន officier de la legion d'honneur ។

- បានឃើញក្រឹត្យ ចុះថ្ងៃទី ២១ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៨៩១ ។

- បានឃើញសេចក្ដីប្រកាសចេញផ្សាយដោយក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់ឥណ្ឌូចិន នៅក្នុងសម័យប្រជុំថ្ងៃទី ២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ ១៩០៤ ។

- គណៈកម្មការអចិន្ត្រៃយ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់ឥណ្ឌូចិនដែលបានព្រមព្រៀងហើយ ។

សម្រេច

មាត្រា១ – ត្រូវបានប្រគល់ទៅក្នុងទឹកដីរបស់ប្រទេសកម្ពុជាវិញ នូវខេត្តស្ទឹងត្រែង ដែលបច្ចុប្បន្នស្ថិតនៅក្នុងចំណុះប្រទេសលាវ : តិចជាងមួយភាគនៃទឹកដីដែលស្ថិតនៅត្រើយខាងស្ដាំ នៃព្រែកឈ្មោះ អិន.ថាម (N.Thamm) (ផែនទីនៃក្រុមភូមិសាស្ត្រឥណ្ឌូចិន តាមមាត្រាដ្ឋាន ១/១.០០០.០០០ បោះពុម្ពផ្សាយ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៩០៣) ដែលនៅក្នុងនោះត្រូវបានដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមចំណុះរដ្ឋបាលនិងនយោបាយរបស់អណ្ណាម ។

មាត្រា២ – តំបន់ដែលហៅថា សៀមប៉ាង (Siem Pang) ដែលព្រំដែនខាងកើតនិងខាងជើងត្រូវបានចង្អុលបង្ហាញដោយពណ៌លឿងនៅលើផែនទីតាមមាត្រាដ្ឋាន ១/៣.០០០.០០០ ដែលត្រូវបានបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធទៅក្នុងអនុក្រឹត្យបច្ចុប្បន្នត្រូវបានផ្ដាច់ចេញនូវខេត្ត ខុង (Khong) (ប្រទេសលាវ) និងត្រូវបានបញ្ចូលជាថ្មីទៅក្នុងទឹកដីនៃខេត្តស្ទឹងត្រែង ។

មាត្រា៣ – លោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់ទាំងឡាយនៅអណ្ណាម នៅប្រទេសកម្ពុជា និងនៅប្រទេសលាវ នឹងបង្កើតដោយការព្រមព្រៀងគ្នានូវគម្រោងនៃបទបញ្ញាដែលទាក់ទងទៅនឹងការកំណត់ព្រំដែននៅលើទឹកដីរបស់មណ្ឌលជាសាមី ។

មាត្រា ៤ – លោកអគ្គលេខាធិការឥណ្ឌូចិន លោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នានានៅអណ្ណាមនៅប្រទេសកម្ពុជា និងនៅប្រទេសលាវ ត្រូវទទួលបន្ទុករៀងៗខ្លួនក្នុងការអនុវត្តនូវអនុក្រឹត្យនេះ ។

ជួសលោក អគ្គទេសាភិបាល

BEAU

អគ្គលេខាធិការឥណ្ឌូចិន

BRONI

ឧបសម្ព័ន្ធ ២

អនុក្រឹត្យរបស់អគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន លេខ ២១៦ ៩ bis ចុះថ្ងៃទី៣០-៤-១៩២៩

(សៀវភៅកត់ហេតុជាផ្លូវការចុះថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩០៤ ទំព័រ ១៤៤៦) ។

- បានឃើញក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩១១ ស្ដីពីការកម្រិតអំណាចរបស់អគ្គទេសាភិបាល និងការរៀបចំហិរញ្ញវត្ថុ និងរដ្ឋបាលនៅឥណ្ឌូចិន ។

- បានឃើញក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ ១៩២៨ ។

- បានឃើញក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី ២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩០៤ ស្ដីពីការបំបែកចេញពីប្រទេសលាវ នូវខេត្តដារឡាក់ ។

- បានឃើញក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩១៥ ដែលបានយល់ព្រមចំពោះការប្ដូរនេះ ។

- បានឃើញអនុក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩១៥ ។

- បានឃើញអនុក្រឹត្យ ចុះថ្ងៃទី២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩២៣ ស្ដីពីការលុបមណ្ឌល

រដ្ឋបាល បានមេធ្មតនិងកសាងដារឡាក់ឲ្យទៅជាខេត្ត ។

– បានឃើញកំណត់ហេតុនៃការប្រជុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី ។

តាមការស្នើរបស់លោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៅអណ្ណាម នៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សាអាណាព្យាបាល ។

គណៈកម្មការអចិន្ត្រៃយ៍នៃក្រុមប្រឹក្សាទេសាភិបាលបានយល់ព្រមហើយ ។

សម្រេច

មាត្រា ១ – អនុក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩០៤ ត្រូវបានទុកជានិរាករ ។

មាត្រា ២ – ខេត្តដារឡាក់ ត្រូវបានបញ្ចូលឡើងវិញ ទៅក្នុងទឹកដីអណ្ណាម ។

មាត្រា ៣ – អគ្គលេខាធិការ នៃអគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន និងលោករ៉េស៊ីដង់ ជាន់ខ្ពស់នៅអណ្ណាមត្រូវទទួលបន្ទុកអនុវត្តនូវអនុក្រឹត្យនេះរៀងៗខ្លួន ។

សាយហ្គុន ថ្ងៃទី ៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៩២៩

ឧបសម្ព័ន្ធ ៣

អនុក្រឹត្យរបស់អគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន ចុះថ្ងៃទី២៨ មីនា ឆ្នាំ ១៩០៥ កំណត់ព្រំដែនទឹកដី រវាងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងព្រះរាជាណាចក្របាសាក់ (លាវ) ។

(សៀវភៅកត់ហេតុការណ៍ជាផ្លូវការនៅឥណ្ឌូចិនចុះថ្ងៃ ៦-៤-១៩០៥ ទំព័រ៤៥៣) :

អគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន officier de la légion d'honneur ។

– បានឃើញក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៨៩១ ។

– បានឃើញអនុក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៨៩៩ កំណត់នូវការសន្មតអំពីការងារទូទៅ និងការងារក្នុងស្រុកនៅឥណ្ឌូចិន និងការទាក់ទងគ្នារវាងការងារទាំងនេះ :

– ការឃើញអនុសញ្ញា បារាំង-សៀម ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩០៤ ។

តាមការស្នើរបស់លោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៅកម្ពុជា និងនៅប្រទេសលាវ នឹងយោបល់ស្របរបស់អគ្គលេខាធិការឥណ្ឌូចិន ។

–គណៈកម្មការអចិន្ត្រៃយ៍នៃក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់នៅឥណ្ឌូចិនបានយល់ព្រមរួចហើយ:

សម្រេច

មាត្រា១ – ព្រំដែនទឹកដីរវាងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងព្រះរាជាណាចក្រ បាសាក់ (លាវ) នៅត្រើយខាងស្ដាំនៃទន្លេមេគង្គ ផ្នែកនៃមាត់ពាមនៅក្នុងទន្លេនេះ នៅព្រែកសេឡាមពាំវ (ឬទន្លេរពៅ) ឡើងទៅដៃដីសំខាន់នៃព្រែកនេះ ដែលតម្រង់ស្មើរតែធម្មតាទៅរកភ្នំដងរ៉ែក និងបញ្ចប់នៅទិសពាយ័ព្យនៃច្រកភ្នំព្រាចំបក់ ។

មាត្រា២ – លោកអគ្គលេខាធិការឥណ្ឌូចិន និងលោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៅប្រទេសកម្ពុជា និងនៅប្រទេសលាវត្រូវទទួលបន្ទុកអនុវត្តនូវអនុក្រឹត្យនេះរៀងៗខ្លួន ។

ហាណូយថ្ងៃទី ២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩០៥

ជួសអគ្គទេសាភិបាល : BEAU

អគ្គលេខាធិការឥណ្ឌូចិន : BRONI

រ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៃប្រទេសលាវ : MAHE

រ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៃប្រទេសកម្ពុជា: MOREL

ឧបសម្ព័ន្ធ ៤

អនុក្រឹត្យរបស់អគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩០៥ ស្ដីពីការភ្ជាប់ស្រុកផ្សេងៗរបស់កម្ពុជា ទៅឲ្យខេត្តបាសាក់ (ប្រទេសលាវ) ។

(សៀវភៅកត់ហេតុការណ៍ផ្លូវការនៅឥណ្ឌូចិនថ្ងៃទី២៥ ឧសភា១៩០៥ ទំព័រ៦៩២) ។

អគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន officier de la légion d'honneur ។

– បានឃើញក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៨៩១ ។

- បានឃើញអនុសញ្ញាបារាំង-សៀម ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩០៤ ។

- បានឃើញអនុក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ ១៩០៥ ស្តីពីការកំណត់ព្រំដែនទឹកដីរវាងព្រះរាជាណាចក្របាសាក់ (ប្រទេសលាវ) នៅលើត្រើយខាងស្តាំទន្លេមេគង្គ ។

- តាមការស្នើរបស់លោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៅប្រទេសលាវ និងយោបល់ស្រប របស់អគ្គលេខាធិការឥណ្ឌូចិន ។

- គណៈកម្មការអចិន្ត្រៃយ៍នៃក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់ឥណ្ឌូចិនបានយល់ព្រមរួចហើយ។

សម្រេច

ប្រការ១ – ស្រុក ផុនថុង (Phon Thong) , ប៉ាសា (Pasah) , ស៊ូ ឃូម (Soukhoume), អ៊ូធូម(Outhoum) , មូឡាពូមុក (Moulapoumouk) , សាផាង ភូហ្វា (Saphangphoufa) និងសេឡាមប៉ាវ (Selampao) ខាងជើងត្រូវបានភ្ជាប់នៅឲ្យខេត្តបាសាក់ (លាវ) ។

មាត្រា២ – លោកអគ្គលេខាធិការឥណ្ឌូចិន និងលោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៅប្រទេសលាវ ត្រូវទទួលបន្ទុក អនុវត្តអនុក្រឹត្យនេះរៀងៗខ្លួន ។

ហាណូយ ថ្ងៃទី១៦ ឧសភា ១៩០៥

BEAU

ជួសអគ្គលេខាធិការឥណ្ឌូចិន : BRONI

រ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់ប្រទេសលាវ : MAHE

ឧបសម្ព័ន្ធ ៥

សេចក្តីសម្រេចរបស់ទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីន ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៨៧០ ស្តីអំពីការកំណត់ព្រំដែន នៃប្រទេសកម្ពុជា :

(ព្រឹត្តប័ត្រផ្លូវការរបស់កូសាំងស៊ីនបារាំងឆ្នាំ ១៨៧០ ទំព័រ ២៤៧)
ចុះថ្ងៃទី៩កក្កដា ឆ្នាំ ១៨៧០ ។

ឧត្តមនាវីត្រី ទេសាភិបាលស្តីទី អគ្គមេបញ្ជាការ ។

សម្រេច

គណៈកម្មការ ក្រោយពីបានពិនិត្យគម្រោងនៃការកំណត់ព្រំដែន ដែលដាក់បង្ហាញនៅក្នុងនាមនៃព្រះមហាក្សត្រ និងគម្រោងដែលត្រូវបានស្នើឡើងដោយគណៈកម្មការមួយរបស់បារាំងបានសម្រេច :

ព្រំដែននៅតែស្ថិតនៅដដែល ដូចដែលបានគូសដោយគ្មានការផ្លាស់ប្តូរឡើយ ចាប់តាំងពីបង្គោលលេខ១ (នៅមាត់ពាមនៃព្រែកព្រាន) (Prek Prien) រហូតដល់បង្គោលលេខ ១៦ (នៅតាសាងនៅលើ កាយ–កៃយ (Caï - Cay) ។

ទឹកដីដែលស្ថិតនៅរវាង កាយ–បាច់ (Caï - Bach) និងកាយ–កៃយ ដែលស្ថិតនៅក្នុងផ្នែកនៃទឹកដីបារាំង (ហើយដែលផលទុនប្រចាំឆ្នាំ បានកើនឡើងប្រហែល ១.០០០ ហ្វ្រង់) នឹងត្រូវបានយល់ព្រមឲ្យប្រទេសកម្ពុជាជាការសងទូទាត់ទៅនឹងផ្ទះចំនួនប្រហែល ៤៨៦ ដែលបង្កើតបាននូវភូមិទាំងឡាយដែលស្ថិតនៅសុកត្រាញ់ (Soctranh) និងបាង–ជ្រុម (Bang - Chrum) ។

បង្គោលលេខ ១៧ និងលេខ ១៨ និងបង្គោលតៗទៀត នឹងត្រូវបានលុបចោលរហូតដល់ ហ៊ុង ង្វៀន (Hung Nguyen) ។ ប្រទេសកម្ពុជានឹងរក្សាទុកនៅក្នុងប្រទេសទាំង អស់ដែលបច្ចុប្បន្នរស់នៅដោយប្រជាជនកម្ពុជានូវខេត្តព្រៃវែងបូនីហ្វ៊ុល សុកជៀត។

ព្រំដែននឹងត្រូវបានគូសជាខាងក្រោយ ហើយគេនឹងរក្សាទុកសម្រាប់ជាទឹកដីរបស់បារាំងនូវចំរៀកដី នៅសៀរ តាមបណ្តោយទន្លេវ៉ៃគោ ដែលត្រូវបានកាន់កាប់ដោយពួកអណ្ណាម ឬក៏ធ្វើអាជីវកម្មដោយពួកគេ ។

សាយហ្គនថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៨៧០

VIAL RHEINART

ដាក់ថ្វាយសុំការយល់ព្រមពីព្រះមហាក្សត្រនៃប្រទេសកម្ពុជា
ដាក់ជូនសុំការយល់ ព្រមពីលោកឧត្តមនាវីត្រី ទេសាភិបាល ។

យល់ព្រម : **យល់ព្រម :**

ព្រះហស្តលេខា : នរោត្តម **ហត្ថលេខា : DE CORNULIER LUCINIERE**

ឧបសម្ព័ន្ធ ៦

អនុក្រឹត្យស្តីពីសង្កាត់ថាញ់អាន, គូអាន , ក្វាងឡើយ,ឡុកនិញ, ភឿក ឡេ ត្រូវបានប្រមូលផ្តុំទៅជាស្រុកមួយហើយ ដែលត្រូវបានគេឲ្យឈ្មោះថា ស្រុកកាន់ ឡេ ។

(ព្រឹត្តប័ត្រ ផ្លូវការរបស់ឥណ្ឌូចិនបារាំង លេខ៤១០ ឆ្នាំ ១៨៩៣ ទំព័រ ៧៤២) ។

ចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ១៨៩៣

ភូឈួយ ទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីន
- បានឃើញ សេចក្តីត្រូវការនៃការងារ
- បានឃើញ សេចក្តីស្នើរបស់អ្នកគ្រប់គ្រង
ធូយ៉ូវម៉ុតតាមការស្នើរបស់អគ្គលេខាធិការ
ក្រុមប្រឹក្សាឯកជនបានយល់ព្រមរួចហើយ

សម្រេច

មាត្រា១ – សង្កាត់កម្ពុជា ថាញ់អាន សង្កាត់តាមួន និងគូអាន សង្កាត់ ម៉យ (moïs) មិនង៉ាយ និងក្វាងឡើយ និងសង្កាត់ស្បៀងឡុកនិញ និង ភឿក ឡេ ត្រូវបានប្រមូលផ្តុំទៅជាស្រុកមួយ ដែលឲ្យឈ្មោះថា ស្រុកកាន់ឡេ (Can - Le) ។

មាត្រា២ – សង្កាត់ផ្សេងៗទាំងនេះ និងផ្តល់មនុស្សសរុបចំនួន១០នាក់ ដែលនឹងត្រូវបានផ្តាច់ឲ្យធ្វើជាទាហាននៅប៉ុស្តិ៍ត្រួតពិនិត្យកាន់ឡេចាម (Can-Le-Cham) ។

មាត្រា៣ – សង្កាត់ទាំង ៦ របស់ស្រុកកាន់ឡេ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យរួចពន្ធទាំង អស់ ប៉ុន្តែជាការតបវិញ សង្កាត់ទាំងនោះនឹងត្រូវជម្រះស្មៅ និងជួសជុលផ្លូវថ្នល់ខេត្តក្រចេះចាប់ពីចុនថាញ់ (Chon thanh) រហូតដល់ព្រែកជ្រៅ (Prec - Chriou) ក្នុងមួយឆ្នាំ៣ដង ។

ពេលវេលាដែលនឹងត្រូវអនុវត្តការងារនេះ គឺនៅខែកុម្ភៈ , សីហា , និងខែវិច្ឆិកា ។

ការថែទាំស្ពាន ការងារសិល្បៈ និងការងារថែទាំ ដែលនឹងទាមទារនូវក្រុមកម្មករពិសេសនឹងត្រូវធ្វើឡើងដោយរដ្ឋការ និងការចំណាយត្រូវបានកាត់យកមុន លើឥណទានថែទាំផ្លូវថ្នល់ធូយ៉ូវម៉ុតទៅក្រចេះ ។

មាត្រា៤ – អគ្គលេខាធិការ ត្រូវទទួលបន្ទុកអនុវត្តនូវអនុក្រឹត្យនេះ ។

សាយហ្គន ថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ១៨៩៣
ជ.ភូឈួយ ទេសាភិបាល
J.FOURES
អគ្គលេខាធិការ
ESCOUBET

ឧបសម្ព័ន្ធ ៧

អនុក្រឹត្យរបស់អគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩១៤

(សៀវភៅកត់ហេតុការណ៍ផ្លូវការនៅឥណ្ឌូចិនបារាំងឆ្នាំ១៩១៤ ទំព័រ ១២៥៨) ។

អគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន

- បានឃើញក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២០ តុលា ឆ្នាំ១៩១១ ស្តីពីការកម្រិតអំណាចរបស់អគ្គទេសាភិបាល និងការចាត់ចែងហិរញ្ញវត្ថុ និងរដ្ឋ បាននៅឥណ្ឌូចិន ។
- បានឃើញ ក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩១៣ ។
- បានឃើញសារទូរលេខនៃក្រសួងលេខ ៣៥២ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩១៣។
- បានឃើញ សារាចររបស់ក្រសួងចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩១១ ។
- បានឃើញការបំភ្លឺរបស់អគ្គទេសាភិបាលចុះថ្ងៃទី៣ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩១៤ ។

- បានឃើញអនុក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩១០ ឲ្យបង្កើតនូវគណៈកម្មការមួយ ដើម្បីធ្វើការសិក្សាអំពីបញ្ហានៃការកំណត់ព្រំដែននៃកូសាំងស៊ីន និងកម្ពុជា ។

- បានឃើញកំណត់ហេតុទាំងឡាយរបស់គណៈកម្មការនេះដែលបានតាក់តែងនូវសេចក្ដីស្នើទាំងឡាយដែលមានគោលបំណង ដើម្បីធ្វើការកែប្រែនូវព្រំដែនទាំងឡាយរវាងខេត្តកំពត និងហាទៀន , តៃនិញ និងព្រៃវែង , ធូយ៉ូវម៉ុត និងកំពង់ចាម (មណ្ឌលក្រចេះ) ។

- បានឃើញអនុក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩១២ ស្ដីពីការតែងតាំងគណៈកម្មការបោះគោលដី ទទួលបន្ទុកដំណើរការដាក់បង្គោលព្រំដែនដែលត្រូវដាក់សញ្ញាព្រំដែនថ្មីដែលកំណត់ដោយគណៈកម្មការដែលបង្កើតឡើងដោយអនុក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩១០ ។

- បានឃើញសេចក្ដីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាអាណានិគម នៃឥណ្ឌូចិន ចុះថ្ងៃទី ៦ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩១៣ ទាក់ទងទៅនឹងការកំណត់ព្រំដែន កូសាំងស៊ីន និងកម្ពុជា ។

តាមការស្នើរបស់រដ្ឋាភិបាលកូសាំងស៊ីននៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សាឯកជន និងរបស់លោករេស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៃប្រទេសកម្ពុជា ។

គណៈកម្មការអចិន្ត្រៃយ៍នៃក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋាភិបាលនៅឥណ្ឌូចិន បានយល់ព្រមហើយ

សម្រេច

ប្រការ១ – ព្រំដែនថ្មីដែលខ័ណ្ឌខេត្តហាទៀន និងកំពត,រវាងអាងសមុទ្រខាងក្នុងនៅហាទៀន និងឈូងសមុទ្រសៀម បានសៀរតាមខ្សែទូរលេខរហូតដល់ចំណុច ដែលវាបានកាត់ខ្សែសំណង់ការពារសឹកសត្រូវនៅចម្ងាយពីហាទៀនចំនួន ២,២៩៣ម ចំណុចនេះត្រូវបានចង្អុលបង្ហាញដោយអក្សរ B នៅលើផែនការនៃការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធទៅភាពដើមនៃអនុក្រឹត្យ ។

ចាប់ពីចំណុច B , ព្រំដែនបានសៀរតាមបណ្ដោយព្រំដែនបច្ចុប្បន្ននៃភូមិសាគី ដែលមានប្រវែង ១,៤៤១ម សម្គាល់ដោយគំនូសនៃអតីតខ្សែការពារព្រំដែន រហូតដល់ចំណុច C , បន្ទាប់មកចំណុច D , ចំណុចខាងជើងបំផុតនៃភូមិសាគី ដែលបានបង្កើតឡើងដោយភ្នំប្រជៀវ (ភាសាវៀតណាម : Nui Da Dung) ចម្ងាយពី B ទៅ C មាន ចំនួន ៤២៣ ម ពី C ទៅ D ចំនួន ១,០១៨ ម ។

ពី D ទៅ E (ចម្ងាយ : ៦៨៨ម) ព្រំដែនឆ្លងកាត់ "បឹង" ជ្រៅមួយបន្ទាប់មកនៅចំណុច E បានទៅជួបខ្សែការពារសឹកសត្រូវដែលវាបានរត់តាមរហូតដល់ចំណុច F កំពូលព្រំដែនទឹកដី **សាគី** ចម្ងាយពី E ទៅ F មាន ៤៨១ ម ។

ពី F ជាខ្សែការពារសឹកសត្រូវដែលបានរកឃើញវិញនៅចំណុច E បានបន្តទៅ ទៀតដោយគ្មានការបញ្ឈប់រហូតដល់មាត់សមុទ្រ ដែលវាបានទៅដល់ចំណុច G ក្រោយពីបានរត់អស់រយៈផ្លូវ F.G ៣,១៥៨ ម ។

មាត្រា២ – ព្រំដែនថ្មីរវាងខេត្ត តៃនិញ និងខេត្តព្រៃវែង ។ បរិវេណភូមិដែលហៅថា កាយ–កៃយ (Cai - Cay) រហូតដល់ប្រសព្វមុខនៃ Cai - Cay ជាមួយ rach Ong -Ba ត្រូវបានភ្ជាប់ទៅឲ្យប្រទេសកម្ពុជា ។

ចាប់ពីចំណុចនេះ ព្រំដែនថ្មីមុនដំបូងដើរតាមបន្ទាត់ត្រង់ចម្ងាយ១,៥២៣ ម រហូតដល់ចំណុច B, ព្រំដែននេះបន្ទាប់មកទៀតបានរត់តាមបណ្ដោយខ្សែបន្ទាត់មួយប្រវែង ២០៩ ម ដែលវាបង្កើតបានជាមួយខ្សែព្រំដែនទី១ នូវមុំ ១៩០° ៣០ បន្ទាប់មកបានរត់រហូតដល់ rach តាសូ (rach Ta So) ដែលវាបានរត់តាមរហូតដល់កន្លែងប្រសព្វមុខរបស់វាជាមួយព្រំដែនបច្ចុប្បន្នរបស់កូសាំងស៊ីន និងកម្ពុជាដែលមិនកែប្រែ ។

មាត្រា៣ – ព្រំដែនថ្មីរវាងខេត្ត ធូយ៉ូវម៉ុត និងកំពង់ចាម (មណ្ឌលក្រចេះ) ចេញដំណើរពីប្រសព្វមុខនៃ កាន់–ឡេ–ចាម (Can-le-cham) និង កាន់–ឡេ–ទ្រូ (Can-le-Tru) (ស្ទឹងសាយហ្គន) រត់តាម Can Le Cham រហូតដល់ចំណុចដែលវាចាកចេញពីទិសខាងជើង ដើម្បីបង្កើតជាមុំដ៏ធំមួយនៅទិសខាងកើត ។ ចំណុចនេះត្រូវបានដាក់សញ្ញាដោយអក្សរ A នៅលើផែនទី ដែលបានបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធទៅនឹងច្បាប់ដើម នៃអនុក្រឹត្យ ។

ពេលនោះព្រំដែនបានទៅដល់ខ្សែត្រង់ចំណុច B នៅប្រសព្វមុខនៃព្រែកជ្រៀវ និង

ផ្លូវថ្នល់នៃខេត្តក្រចេះ បត់ទៅទិសខាងកើត ដើរតាមផ្លូវទឹកនៃព្រែកជ្រៀវរហូតដល់ប្រភពរបស់វា (ចំណុច C) បន្ទាប់មកទៀត ព្រំដែននេះបានបន្តជាខ្សែត្រង់រហូតដល់ចំណុចD ដែលបានជួបព្រែកមានឬ Djerman រួចបានរត់តាមផ្លូវទឹករហូតដល់ប្រភពរបស់វា ដើម្បីទៅដល់កន្លែងប្រសព្វមុខនៃ ដា-ក្លេ (Dar-klé) និងដារ ហួយ (Dar - Hoyt) រួចព្រំដែននេះ បានរត់តាមផ្លូវទឹកចុងក្រោយនេះ រហូតដល់ប្រភពរបស់វា ។

មាត្រា៤ – រដ្ឋាភិបាលកូសាំងស៊ីន និងលោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៃប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវទទួលបន្ទុកអនុវត្តនូវអនុក្រឹត្យនេះរៀងៗខ្លួន ។

ហាណូយ ថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩១៤
ជួសអគ្គទេសាភិបាល ដែលទៅបំពេញបេសកកម្ម
អវត្តមាន និងក្នុងនាមនៃគណៈប្រតិភូ :
អគ្គលេខាធិការ
នៃអគ្គរដ្ឋាភិបាលឥណ្ឌូចិន :
VAN VOLLENHOVEN
ក្នុងនាមនៃអគ្គទេសាភិបាលរ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៃប្រទេសកម្ពុជា
E. OUTREY
(សារទូរលេខ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩១៣ លេខ ១១១៣)

ទេសាភិបាលស្តីទី នៃឥណ្ឌូចិន
LE GALLEN
(របាយការណ៍លេខ ១០៧ ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩១៤)

ឧបសម្ព័ន្ធ ៨
ព្រះរាជបញ្ញត្តិ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមីនា ឆ្នាំ ១៩១៤
ព្រំដែន កូសាំងស៊ីន – កម្ពុជា

នឹងត្រូវសងទៅឲ្យកូសាំងស៊ីន នូវចំរៀកដីដែលលាតសន្ធឹងរវាងខេត្តកំពត និងហាទៀន និងមាន ឃុំសាគី ក៏ដូចជាភូមិ តូច កាន់ ចាន់ឡូត (Kan Chanlot) ទល់នឹងការធ្វើសម្បទានឲ្យប្រទេសកម្ពុជាវិញ នូវបរិព័ទ្ធភូមិ ហៅ កាយ កៃយ (Cai-Cay រវាងខេត្ត តៃនិញ និងព្រៃវែង) ។

ការកំណត់ព្រំដែនថ្មី នឹងត្រូវធ្វើឡើងរវាងខេត្តកំពង់ចាម និងធូយ៉ូវម៉ូត ដែលនឹងត្រូវទុកឲ្យកូសាំងស៊ីននូវសង្កាត់ពីរ គឺឡុកនិញ និង ភឿក ឡេ ដែលរស់នៅដោយពួកកុលសម្ព័ន្ធដែលពីមុនពួកគេជាកុលសម្ព័ន្ធឯករាជ្យ ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ , ថ្ងៃទី១២ ខែមីនា ឆ្នាំ ១៩១៤

មានអំណាចប្រតិបត្តិ
តាមអនុក្រឹត្យលេខ ៣៩២
របស់រ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់
ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមីនា ឆ្នាំ ១៩១៤

ឧបសម្ព័ន្ធ ៩

ស្ថិតិប្រជាជនសាំងស៊ីន នៅឆ្នាំ ១៨៧៩

ស្រុក	អឺរុប	ចិន	តាហ្គាល	ម៉ាឡាបាន	ម៉ាឡេ		អន្ដោគ្រាម	អន្ដោគ្រាម	កម្ពុជា		ម៉ុយ		ចាម			សរុប
					ចុះបញ្ជី	មិនបាន ចុះបញ្ជី	ចុះបញ្ជី	មិនបាន ចុះបញ្ជី	ចុះបញ្ជី	មិនបាន ចុះបញ្ជី	ចុះបញ្ជី	មិនបាន ចុះបញ្ជី	ចុះបញ្ជី	មិនបាន ចុះបញ្ជី		
បារៀ................	២៩	៣៥		១			១.៧៣៥	១៧.៥០០			៣៣៥	១.២៥០				២១.១២៦
បេនត្រែ............	២៦	៩៣៤					១០.៩៩២	១.១៧៤								១៦៣.១០០
បៀនត្រា.(ប្រហែល=បៀនហ្វា)	២៣	១.៧០៣	៤	១			៥.៣០៥	៥៤.៨៤០	១២០	៣៤០						៦២.៣១៣
កិនថី................	១១	១.៨៥៩		១			៦.៨១៥	៣៦.៥០០	១.២០០	៨.០០០					៣.៥០០	៥៤.៤១៥
ចូវដុក................	២៥	១.៣៨៦	១	២០	១.២២៨	៨.០០០	២.២៥០	៧០.០០០	៧៣៥	១៤.៥០០						៩៨.១២៤
ចិឡឹង................	៣៨	១៣.៥៧៤		១២៣		១៣	៩.៩៩៥	១២៩.៣៥១								១៥៣.០៥៦
ហ្គោកុង..............	៨	៤៣៥		១២			៣.១០៣	៣៦.៥២០								៤០.០៧០
ហាទៀន.............	៩	៧៤១					៧០៤	៣.១៥០	១០០	៩០០						៩.៩៩៥
ឡុងស្វៀន..........	២១	៦០៥					៣.២៣៥	៦១.៤៧៥	៩៩	១.៩៩១						៧០.៨០៥
មីថ..................	៤២	២.០៣២	២	២		១	១០.៦២៥	១៥១.២២៥								១៦៣.៨៩១
រ៉ាច់យ៉ា..............	១០	១.១០០					២.០២៧	១២.៦៧៦	៧៣៤	១.៨០០						១៨.៣៣៧
សាដែក..............	២៣	១.៦០០		៩			៥.០៩៧	១០៣.៩៧៦								១១០.៦៣៨
សាយហ្គន...........	១០៨០	១២.៣៥៩	៦៦	៤០២		១០៧	១៣.១២៥	២២៥.០៣៨								២៥១.១៩៣
សុកត្រាំង............	១៤	៧.៩៥៣		៥			២.២៨៣	២០.៣០០	២.៣៣១	២៩.៧០០						៦២.៥៧២
តាន់អាន.............	១១	៨៣៧		១			៨.៨៨៩	៥០.០០០		៣០						៥៩.៧៥៧
តៃនិញ...............	២២	៤០៤		១			១.២២២	១២.៧០០	៣៣៤	៣.២៨០			២៨	២៩០		១៧.៨៤៩
ធូយ៉ូវម៉ុត............	១៥	៣២៥				១	៣.០៩៧	៤៦.០០០	៤៧	៧៦០	៨០	១.៧៤០				៥២.០៥០
ត្រាវិញ...............	១៣	២.៥៥៤					២.៥៥៦	២៥.៧០០	៣.៦០៩	៣២.៣០០						៦៦.៧៥០
វិញឡុង..............	៣៧	២.៩៨៦		៧			៦.៥០២	១១៥.៣០០								១២៣.៣៩៥
ពូឡូកុងឌ័រ..........	១២	៥០	៦					២៤៤								៣០០
																១,៥៥៥.៥៤០

ប្រភព ៖ របាយការណ៍នៃសេចក្ដីរាយការណ៍ទូទៅនៅកូសាំងស៊ីន នៅឆ្នាំ ១៨៧៩ (ឯកសារឥណ្ឌូចិន **A 20 C18**

ឧបសម្ព័ន្ធ ១០

អនុសញ្ញាដែលបានសម្រេចរវាងព្រះករុណា នរោត្តម និងរដ្ឋាភិបាលកូសាំងស៊ីន ដែលមានកម្មវត្ថុ ដើម្បីកំណត់ព្រំដែនកូសាំងស៊ីននិងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

(B.C.P ១៥ កក្កដា ឆ្នាំ ១៨៧៣)

ព្រំដែនរវាងកូសាំងស៊ីនបារាំង និងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា នឹងត្រូវបានសម្គាល់ដោយបង្គោលទាំងឡាយដែលមានបង់លេខ និងមានអក្សរចារិក ចង្អុលបង្ហាញអំពីកម្មវត្ថុរបស់វា ។ ចំនួននៃបង្គោលនឹងមានចំនួន ១២៤ បង្គោល ។ បង្គោលលេខ១នឹងត្រូវដាក់នៅចុងខាងកើតបំផុតនៃព្រំដែន និងការក្រឹត្យ នឹងត្រូវបានបន្តទៅទិសខាងលិច នៅក្នុងលំដាប់ធម្មជាតិនៃលេខ រហូតដល់បង្គោល ១២៤ ដែលបានដាក់នៅចម្ងាយប្រហែល ១,២០០ ម នៅខាងជើងនៃព្រែកជីក វីញតេ និងនៅភូមិអណ្ដាម វ៉ាថាញ់ (Hoa - thanh) ។

ព្រំដែននេះ នឹងឆ្លងកាត់តាមចំណុចសំខាន់ៗដូចតទៅនេះ : ចំណុចចេញដំណើរគឺបង្គោលលេខ១ ត្រូវបានដាំនៅលើមាត់ទន្លេតូច គឺទន្លេទ្រូ ។ ទិសដៅទូទៅនៃព្រំដែនជាបន្តមកទៀត បានតម្រង់ទិសដៅទៅនិរតី និងឆ្លងកាត់តាមភូមិទាំងឡាយ គឺស្រុក ទុន , ស្រុកចាំប្លន , ស្រុកបានជ្រីង , រុងខ្នុច , ស្រុកត្រាញ់ , ស្រុកជុង ជុំន , ភូមាំនដេត, ស្រុកកាអេ (Câe), ស្រុកកំពង់មានជ័យ (ឬបងហ្គោ), បានសៀរតាមមាត់ទន្លេ កែបាក់ឡើងទៅតាមត្រើយខាងឆ្វេងនៃ Cai - Cay ឆ្លងទៅភូមិកំពង់ កាសាំង , ស្រុកតាម៉ែង , ស្រុកតាហុង , ស្រុកចែវបាធូ, ស្រុកម៉ាយ, ស្រុករ៉ាច់ចាញ់ , ស្រុកតានូ , សៀរតាមត្រើយខាងជើងនៃព្រែកជីក ជ្រិះ–អាសី (ជាភាសាវៀតណាម Ta Du) សៀរតាមត្រើយខាងជើងនៃរ៉ាច់ បាណាន កាត់តាមទន្លេខាងក្រោមទៅខាងត្បូងនៃកោះគគី (ជាភាសាវៀតណាម Cu-Lao-Cai-Sen) ឆ្លងកាត់កន្លែងប្រសព្វមុខនៃព្រែកក្រូច ជាមួយព្រែកស្លូតរត់តាមខ្សែស្របទៅព្រែកជីកវីញតេទៅទិសខាងជើង ចេញទៅដល់ភូមិយ៉ាងថាញ់ ហើយចេញពីនោះបានរត់ទៅ ហាទៀនដោយទុកចោលនៅទិសខាងកើតនៃព្រែកជីក ព្រែកក្រួស ។

ឧបសម្ព័ន្ធ ១១

អនុក្រឹត្យរបស់អគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន ចុះថ្ងៃទី៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៣៥

អគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន Commandeur de le légion d'honneur ។

– បានឃើញអនុក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី ២០ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩១១ ស្តីពីការកំណត់អំណាចអគ្គទេសាភិបាល និងការចាត់ចែងហិរញ្ញវត្ថុ និងរដ្ឋបាលឥណ្ឌូចិន ។

– បានឃើញក្រឹត្យ ចុះថ្ងៃទី២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩៣៥ ។

– បានឃើញក្រឹត្យ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩១៥ ទាក់ទងទៅនឹងការប្តូរទឹកដីរវាងភាគីផ្សេងៗនៃសហភាពឥណ្ឌូចិន ។

– បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ១៦១៥ ចុះថ្ងៃទី២៨ ឧសភា ១៩៣៥ របស់លោករ៉េស៊ីដង់ ជាន់ខ្ពស់នៅប្រទេសកម្ពុជាស្តីពីការបង្កើតគណៈកម្មការមួយ ដើម្បីសិក្សាបញ្ហាកំណត់ព្រំដែនកូសាំងស៊ីនកម្ពុជា (ផ្នែកមេគុងបាសាក់) ។

– បានឃើញ កំណត់ហេតុរបស់គណៈកម្មការនេះ ។

– បានឃើញកិច្ចព្រមព្រៀងផ្តល់ដោយរ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៃប្រទេសកម្ពុជា និងទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីន ។

– បានឃើញយោបល់ព្រមផ្សាយដោយក្រុមប្រឹក្សាអាណានិគម នៅកូសាំងស៊ីន និងក្រុមប្រឹក្សាអាណាព្យាបាលរបស់ប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងសម័យប្រជុំរបស់ខ្លួនរៀងៗខ្លួន ពីថ្ងៃទី២ និងថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៣៥ ។

ក្រុមប្រឹក្សានៃរដ្ឋាភិបាលឥណ្ឌូចិន បានយល់ព្រមរួចហើយ ។

សម្រេច

មាត្រា១ – ព្រំដែនដែលខណ្ឌខេត្ត ចូវដុក (កូសាំងស៊ីន) និងខេត្តកណ្ដាល (កម្ពុជា) រវាងទន្លេមេគង្គ និងទន្លេបាសាក់ រត់តាមខ្សែដែលបានគូសដោយគណៈកម្មការដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយអនុក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ ១៩៣៥

ដែលបានចង្អុលបង្ហាញខាងលើ នៅលើផែនការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធទៅក្នុងច្បាប់ដើមនៃអនុក្រឹត្យនេះ ។

ព្រំដែននេះត្រូវបានបោះតម្រុយដោយ បង្គោលលេខ ៨៤ ៨៥ ៨៦ ៨៧ និង ៨៨ និងដោយចំណុច A , B , C , D ។

បង្គោល និងចំណុចទាំងនេះត្រូវបានកំណត់ដូចតទៅ :

បង្គោលលេខ ៨៤ ត្រូវបានដាំនៅចម្ងាយ ១០ ម នៅខាងត្បូងទិប្រសព្វមុខជាមួយទន្លេមេគង្គ នូវព្រែកដីកមួយ រវាងផ្នែកដីដ៏តូច ដែលជារបស់ De Van Cam នៅទិសខាងជើង និងរបស់ Nguyen - Cao - Bang នៅទិសខាងត្បូង ។

បង្គោល ៨៥ ត្រូវបានដាំនៅលើជាយបឹងឡៀម ខាងកើត នៅទល់មុខផ្នែកខ្នែង ខាងលិច នៃបឹងនេះ ។

ចំណុចA - ត្រូវបានកំណត់នៅចម្ងាយប្រហែល ១៤០ម នៅខាងកើត បូ-កា-ត្រា (Bau - Ca - Tra ចំណុចនេះត្រូវបានធ្វើឲ្យមានរូបរាងឡើងដោយគោលមួយតាមវិធីត្រីកោណ ដែលបានដាំនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៣៣ នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការយកចេញនូវភូមិតាណាន់) (Tanan) ។

ចំណុច B - ត្រូវបានដាក់នៅជាយខាងលិច នៃផ្នែកមួយនៃម្លូង ឡុង (Muong Lon) តម្រង់ទៅទិសខាងជើងនៅចម្ងាយប្រហែល ១៥០ ម នៃទីប្រសព្វមុខនៃផ្នែកនេះជាមួយ មួងឡុន ខ្លួនឯង ។

បង្គោល ៨៦ ត្រូវបានដាំនៅលើត្រើយខាងលិចនៃរាំចក់កូឡាវ (Rach Co-Lao) នៅទល់មុខទីប្រសព្វមុខនៃ Rach នេះ និង មួងឡុន ។

ចំណុច C - ត្រូវបានដាក់នៅភាគខាងត្បូងបំផុតនៃហូ-តា-មី នៅលើចិញ្ចើមនៃផ្លូវរទេះ ដើរតាមត្រើយខាងត្បូងនៃវាលទំនាបនេះ និងនៅចម្ងាយប្រហែល ១គ.ម នៃត្រើយខាងលិចនៃព្រែកបាណាម ។

បង្គោល ៨៧ ត្រូវបានដាំនៅលើជ្រុងខាងត្បូងនៃផ្លូវលំដែលនេះនៅចម្ងាយប្រហែល ៥៣០ ម នៃផ្លូវលំនេះ ។

ចំណុច D - ត្រូវបានកំណត់នៅចម្ងាយប្រហែល ២៥០ ម នៃច្រាំងខាងត្បូងនៃ

ព្រែកបាក់ណាម និងនៅចម្ងាយ ៤៣០ ម នៃអន្លង់ត្រី មួយដែលជារបស់ខៀវ ធី មីយ (Khieu - Thi - Moi) ។

បង្គោល ៨៨ ត្រូវបានដាំនៅលើបាសាក់នៅចុងបំផុត នៃព្រំដែនខាងត្បូងនៃដីបិតស្រា នៅបាក់ណាម ។

មាត្រា២ – គណៈកម្មការបោះគោលដីមួយ នឹងត្រូវបានចង្អុលបង្ហាញជាខាង ក្រោយ ដើម្បីចាត់ចែងដំណើរការនៅពេលទឹកនាច នៅពេលដាំបង្គោលដែលត្រូវដាក់សញ្ញាព្រំដែនថ្មីនេះ ។

មាត្រា៣ – ទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីន និង លោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៅប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវទទួលបន្ទុកអនុវត្តនូវអនុក្រឹត្យនេះរៀងៗខ្លួន ។

ហាណូយ, ថ្ងៃទី៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៣៥

ហត្ថលេខា René ROBIN

ដើម្បីចម្លងចែក

ប្រធានការិយាល័យឯកសារ

ហត្ថលេខា : GUI GVES

បានចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម

ប្រធានការិយាល័យទី១

ហត្ថលេខា : អានមិនដាច់

(ILLISIBLE)

ឧបសម្ព័ន្ធ ១២

អនុក្រឹត្យរបស់អគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ១៩៤២

អគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន

នាយទាហានជាន់ខ្ពស់ នៃកងអាសាកិត្តិយស

- បានឃើញក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩១១ ស្តីពីការកម្រិតអំណាចរបស់អគ្គទេសាភិបាល និងការចាត់ចែងហិរញ្ញវត្ថុ និងរដ្ឋបាលនៅឥណ្ឌូចិន ។
- បានឃើញក្រឹត្យ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩១៥ ។
- បានឃើញក្រឹត្យ ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ ១៩៤០ ។

តាមសេចក្តីស្នើដែលមានការព្រមព្រៀងពីទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីនគណៈកម្មការចម្រុះនៃក្រុមប្រឹក្សាអាណានិគម និងក្រុមប្រឹក្សាឯកជនបានព្រមព្រៀងរួចហើយ និងពីលោករ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់ នៅប្រទេសកម្ពុជា ក្រុមប្រឹក្សាអាណាព្យាបាលបានយល់ព្រមរួចហើយ ។

គណៈកម្មការអចិន្ត្រៃយ៍នៃក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋាភិបាលបានព្រមព្រៀងហើយ ។

- បានឃើញសារទូរលេខរបស់លោករដ្ឋលេខាធិការអាណានិគមលេខ ៤០៦១ ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩៤២ ។

សម្រេច

ប្រការ១ – កូនកោះគគី (ជាភាសាវៀតណាម Culao - Khanh- Hoa) បច្ចុប្បន្ននៅក្នុងចំណុះនៃឃុំព្រែកជ្រៃ ស្រុកកោះធំ ខេត្តកណ្តាល (កម្ពុជា) ត្រូវបានភ្ជាប់ទៅឲ្យភូមិខាញ់អាន ខេត្តចូវដុក (កូសាំងស៊ីន) ដែលបានចង្អុលបង្ហាញ នៅក្នុងប្លង់នៃការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធទៅក្នុងច្បាប់ដើមនៃអនុក្រឹត្យនេះ ។

មាត្រា២–ការប្រមូលផ្តុំភូមិធំ Bengel (ជាភាសាវៀតណាម Binh Di –ប៊ិញឃី) និងចំរៀកដីមួយដែលមានទទឹង២០០ម និងមានបណ្តោយប្រហែល២,៥០០គមដែលមានរវាង Benghi និងកែងនៃព្រែក Banghi ខេត្តចូវដុក (កូសាំងស៊ីន) ត្រូវបានភ្ជាប់ទៅឲ្យប្រទេសកម្ពុជាដែលបានចង្អុលបង្ហាញនៅលើប្លង់នៃការបញ្ចូលជាឧបសម្ព័ន្ធទៅក្នុងច្បាប់ដើមនៃអនុក្រឹត្យនេះ ។

ផ្នែកនៃទឹកដី ដែលត្រូវបានភ្ជាប់នោះ មានឡូតិ៍ ១ និងឡូតិ៍ ២ នៅសន្លឹកទី២ នៃ ប្លង់សុរិយោដី នៃភូមិកាញ់ប៊ិញ ។

មាត្រា៣ – អគ្គលេខាធិការនៃអគ្គទេសាភិបាលឥណ្ឌូចិន ទេសាភិបាលកូសាំងស៊ីន និងរ៉េស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់នៅប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបន្ទុលបន្ទុកអនុវត្តនូវអនុក្រឹត្យនេះរៀងៗខ្លួន ។

ដារឡាត់ , ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩៤២

ហត្ថលេខា : DECOUX

សេចក្តីដកស្រង់របស់ J.M នៅឆ្នាំ ១៩៤២ លេខ ៦១ ទំព័រ ២១១២ ការកែប្រែទឹកដីនៃព្រំដែនកម្ពុជា និងកូសាំងស៊ីនឡើងវិញ ។

ឧបសម្ព័ន្ធ ១៣

ព្រះរាជក្រមចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៤២

ព្រះបាទសម្តេច ព្រះនរោត្តម សីហនុ វរ្ម័ន រាជហរិវង្ស ឧបគោ សុជាតិ វីសុទ្ធិពង្ស អគ្គមហាបុរសរដ្ឋ និករោត្តម ធម្មិក មហារាជាធិរាជបរមនាថ បរមបពិត្រ ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី ព្រះមហាក្សត្រនៃប្រទេសកម្ពុជា ។